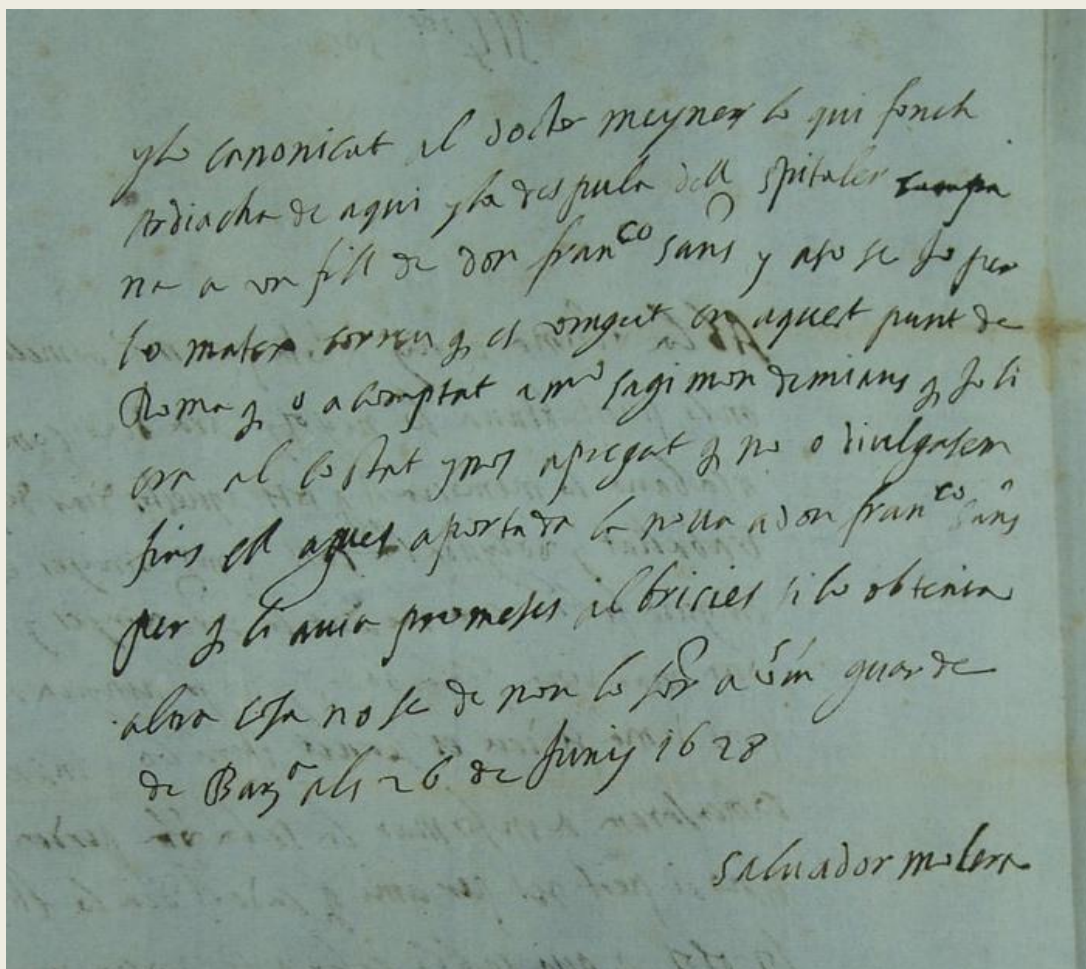

EL CONSELL MUNICIPAL DE VIC A TRAVÉS DE LA TRAJECTÒRIA DEL MERCADER SALVADOR MOLERA (1575?- 1635).

INSTITUCIONS I VIDA QUOTIDIANA A PRINCIPIS DEL SEGLE XVII

yo canonicat el dote meynor lo qui fouch
rodriach de aqui y la desputa dell hospital
no a un fill de don franco sans y apo se lo per
lo mateu torren y el sangut en aquest punt de
Roma y a comptat a mi sagimor demians y de li
ora el estat que apregat y no o rialgatem
fins ell aquet aportada lo nolla a don franco sans
per y lo amir prometes il bricet li lo obtenia
alora esta no se de non lo per a Sim guarde
de Baz ali 26 de juny 1628
Salvador molera

UNIVERSITAT OBERTA DE CATALUNYA
TREBALL FINAL DEL GRAU D'HUMANITATS
ÀREA D'HISTÒRIA
ALUMNA: ROSER JAUME MASSANA
DIRECTORA: MARTA SANCHO PLANAS
DATA D'ENTREGA: GENER 2019

Í N D E X

1. Introducció	
1.1.Presentació	3
1.2.Temes i objectius	4
1.3.Marc teòric i estat de la qüestió	5
1.4.Metodologia i tècniques d'investigació	7
2. El Consell Municipal de Vic	
2.1.Formació del Consell: un apunt històric	8
2.2.Els càrrecs municipals	11
2.3.La insaculació	13
3. Salvador Molera: un testimoni interessant per a la història de Vic	
3.1.Un esbós biogràfic de Salvador Molera, mercader de Vic	15
3.2.La formació de la Santa Unió contra els lladres i bandolers	21
3.3.La causa contra Tona	28
4. Conclusions	37
5. Bibliografia	40
6. Annex	43

RESUM

El principal objectiu d'aquest treball ha estat el de conèixer com era la vida quotidiana de la gent anònima a través de la documentació produïda per un dels organismes on més hi participava l'estament popular, com són els consells municipals anteriors al Decret de Nova Planta.

La primera part del treball ha estat dedicada a exposar la història i el funcionament d'aquests consells, agafant com a exemple el de la ciutat de Vic, tant per la importància d'aquesta ciutat en els temps medievals i moderns com per la facilitat d'accés als seus arxius on està dipositada aquesta documentació.

A la segona part, i a fi d'acotar el tema de la recerca, s'ha escollit a l'atzar la trajectòria d'una de les persones que van participar en el dia a dia d'aquest Consell, triant com a exemple el mercader Salvador Molera, que va ser membre del Consell durant els primers trenta-cinc anys del segle XVII i que va exercir diversos càrrecs i oficis municipals. A través de la correspondència que va remetre a la ciutat durant l'exercici del seu càrrec de síndic enviat a Barcelona en representació de la ciutat, i amb l'ajuda dels Llibres d'Acords on consten transcrits les actes de convocatòria del Consell, conservades ambdues documentacions a l'Arxiu Municipal de Vic, s'ha pogut esbrinar de manera aproximada quines eren les preocupacions de la gent corrent de l'època i les decisions que es prenen per solucionar-les.

Finalment, i a causa del seu interès com a documentació inèdita, s'han escollit 10 de les cartes i s'han incorporat els originals i la seva transcripció a l'Annex del present treball.

Paraules clau

Consell municipal, vida quotidiana, Vic, bàndols, lleuda, carreratge.

1. INTRODUCCIÓ

1.1. Presentació

De totes les institucions que regulen el nostre quefer diari, els ajuntaments són les més properes al poble, en tant que la seva àrea d'influència correspon normalment a un territori petit: un municipi. Per aquest motiu, la recerca i l'estudi de la documentació que han produït al llarg del temps ens pot acostar al dia a dia de la gent corrent, perquè sovint s'hi reflecteixen els conflictes i interessos dels vilatans que hi viuen en una època determinada i en un context polític i geogràfic concret.

L'estructura dels ajuntaments actuals, però, procedeix de l'època borbònica. Van ser imposats a partir de 1716 amb la promulgació del Decret de Nova Planta, conseqüència de la derrota soferta a la guerra de Successió. Aquest decret va abolir les institucions que eren pròpies de Catalunya des de molts segles enrere i en va introduir unes de foranes, les pròpies del Regne de Castella.

Per tant, fins al Decret de Nova Planta no existien els ajuntaments. En realitat, ajuntaments i regidors són termes borbònics, ja que abans de l'esmentat decret les institucions municipals s'anomenaven *consells* o *universitats*. Aquests consells estaven formats originàriament pels caps de família del mateix municipi, incloïen gairebé tots els estaments socials i els seus membres s'anomenaven consellers, jurats, cònsols o paers, depenent del municipi; eren persones que tenien una tasca o un ofici concret, a part de les obligacions que els comportava formar part del consell en qüestió mentre durava l'exercici del seu càrrec, que normalment era anual o biennal¹.

Aquests consells o universitats s'han titllat sovint de democràtics per la manera en què eren escollits els seus membres a través de la insaculació. Aquests membres es reunien regularment i quan era necessari per parlar i debatre dels problemes generals del municipi, per atendre les sol·licituds i queixes que poguessin manifestar els propis ciutadans i per prendre les decisions adients.

La documentació que ens ha arribat d'aquests consells municipals és nombrosa i de fàcil accés per a resoldre el tema que ens hem plantejat en aquest treball de recerca i que tot seguit passem a exposar.

1.2. Temes i objectius

Aquest treball de recerca té dos temes interrelacionats entre si: el primer d'ells és el funcionament dels consells municipals com a institució pròpia de Catalunya a través de l'exemple de la ciutat de Vic, que en gran part es pot extrapolar a la resta de consells; i el segon és, amb l'ajuda de la documentació que ens ha arribat d'aquest Consell, exposar com era la vida quotidiana de la gent i quins interessos i preocupacions tenia.

En aquest treball, doncs, ens hem fixat els objectius següents:

1. Conèixer el funcionament dels antics consells municipals centrant la recerca en el cas de la ciutat de Vic.

¹ Ferro, V. (1987) *El Dret Públic Català. Les institucions a Catalunya fins al Decret de Nova Planta*. Vic: Eumo, pp. 148-183.

2. Esbrinar a través de les fonts primàries seleccionades com era la vida quotidiana de la gent del poble, especialment la relació entre les persones i la resolució de conflictes.
3. Personalitzar aquesta informació a través de la correspondència del mercader Salvador Molera, escollit a l'atzar entre la documentació existent.
4. Compulsar la informació extreta amb altra documentació de la mateixa època i de la historiografia actual per establir coincidències.
5. Ampliar la informació existent fins al moment amb noves dades que es puguin extreure de la recerca duta a terme en aquest treball.

Pensem que aquesta recerca té interès acadèmic perquè si extrapolem a la totalitat de la població els resultats obtinguts a través del seguiment de la trajectòria d'una sola persona escollida a l'atzar, però prou significativa per a ser considerada com un personatge prototípic de la classe social que participava en la vida pública del país, podrem copsar aspectes generals de la història que a voltes se'ns escapen per no formar part de la història oficial.

1.3. Marc teòric i estat de la qüestió

El marc teòric que sustenta aquest treball correspon al corrent historiogràfic anomenat *història de la vida quotidiana*, introduït per l'escola francesa dels *Annals* a partir dels anys setanta del segle passat i que actualment s'ha convertit en un àmbit d'estudi imprescindible en tota recerca històrica. Deixant en segon terme aspectes considerats abans com a fonamentals en l'estudi de les societats, com els polítics i els econòmics, se centra especialment en conèixer el dia a dia de la gent corrent. Podríem englobar també dins d'aquest marc teòric la *història de les mentalitats*, la de la *vida privada* i també l'anomenada *micro-història* que se centra en l'estudi de casos molt concrets².

En aquest treball també ens fixarem en el funcionament d'una de les institucions anteriors al Decret de Nova Planta, principal reguladora de la vida quotidiana de l'època: els consells municipals, antecessors (però ben diferents) dels actuals ajuntaments. Per tant, ens introduïm també en l'anomenada *història de les institucions*, que a Catalunya ha anat sovint lligada al catalanisme polític en el seu interès per conèixer el funcionament de les institucions genuïnes del país³.

² A. Colomines; S. Vicent (1998). "La pluralitat de la història. Concepcions teòriques i praxis historiogràfiques" a A. Colomines, V. S. Olmos (ed.). *Les raons del passat. Tendències historiogràfiques actuals*. Barcelona: Editorial Afers, pp. 15-59.

³ A. Colomines (2009). "Història de les institucions" a A. Simon (dir.) *Tendències de la historiografia catalana*, València: Universitat de València, pp. 185-188.

Hi ha diversos autors que, a través de la recerca històrica, s'han preocupat per donar-nos una visió prou detallada de la vida quotidiana de la gent “del carrer”. Cenyint-nos al cas de la Catalunya moderna, tenim un exemple destacat en l'historiador Albert Garcia Espuche amb el seu treball sobre la societat barcelonina anterior al setge de 1714. També altres historiadors ens han acostat a la vida quotidiana a través de la transcripció i comentari dels nombrosos dietaris personals. Tenim l'exemple de l'obra dels historiadors Xavier Torres i James S. Amelang *Dietari d'un any de pesta*⁴, on s'ha transcrit i comentat una part del dietari de l'assaonador de Barcelona Miquel Parets, en concret la part dedicada a la descripció de l'epidèmia de pesta que va assolir Barcelona l'any 1651.

Una visió general de la Catalunya moderna, sota un enfocament principalment econòmic, la tenim també en l'obra cabdal de l'historiador francès Pierre Vilar *Catalunya dins l'Espanya moderna* editada en quatre volums per Edicions 62 entre els anys 1964 i 1968, que segueix vigent malgrat el temps transcorregut.

De l'àmbit geogràfic que ens ocupa i de l'historiador Xavier Torres, tenim l'obra *Cavallers i bandolers; nyerros i cadells a la ciutat i vegueria de Vic (1580-1615)* que ens acosta a un dels pitjors conflictes endèmics a la zona: el bandolerisme.

Un article proper a aquest treball és “Aspectes del segle XV vigatà segons els acords del Consell Municipal” de Ramon Ordeig, publicat al número 101 de la revista *Ausa*, tot i que en aquest cas només s'utilitza com a font els Llibres d'Acords del Consell i no la correspondència.

Respecte a la història de les institucions catalanes tenim una obra fonamental de Víctor Ferro publicada l'any 1987, *El dret públic català. Les Institucions a Catalunya fins al Decret de Nova Planta* que ens proporciona una anàlisi detallada del seu funcionament, i en quant a fiscalitat el treball de Jordi Oliveras *Viles, pagesos i senyors a la Catalunya dels Àustria. Conflictivitat social i litigació a la Reial Audiència (1591-1662)* que a més ens aporta una exhaustiva informació sobre els conflictes existents entre les diferents poblacions i jurisdiccions.

En el cas de Vic és difícil trobar treballs actualitzats que facin referència a l'estudi històric de les seves institucions i en concret, del seu Consell municipal. Tot i així, podem destacar dues obres d'Eduard Junyent: *Jurisdiccions i privilegis de la ciutat de Vich* de 1969 i *La ciutat de Vic i la seva història* de 1976.

⁴ J.S. Amelang i X. Torres (1989). *Dietari d'un any de pesta: Barcelona 1651*. Vic, Eumo Editorial. També l'original d'aquest diari, escrit amb una lletra molt acurada tenint en compte l'ofici de Miquel Parets, és accessible en la següent URL: <https://ddd.uab.cat/record/78774?ln=ca>

Aquests treballs són una petita selecció de la bibliografia que ens mostra l'estat de la qüestió en què es troba i s'ha trobat la historiografia de la vida quotidiana i de les institucions pròpies de la Catalunya moderna. Molts d'aquests treballs, entre d'altres que s'aniran incorporant en la nostra recerca, suposaran la base teòrica per a la seva elaboració.

1.4. Metodologia i tècniques d'investigació

La nostra recerca farà ús d'una metodologia qualitativa centrada en l'anàlisi i la interpretació de les dades en clau històrica i hermenèutica. Per a complir amb els objectius plantejats no n'hi ha prou amb una simple descripció o enumeració de les dades, ans al contrari, ens caldrà seleccionar la informació llegint sovint entre línies, relacionar-la i, amb ajuda de la contextualització històrica i geogràfica, elaborar un discurs que ens permeti entendre el com i el per què del funcionament dels consells municipals i el paper que tenien en la vida quotidiana de la gent. És una tasca no només descriptiva, sinó també interpretativa, ja que són poques les narracions que ens han arribat sobre com era la vida d'aquesta gent anònima, que per altra banda era majoritària i que, per aquest motiu, no podem rebutjar si volem conèixer en profunditat una època determinada de la història de qualsevol poble.

Les tècniques i els instruments que utilitzarem seran principalment dos:

1. Una anàlisi de la bibliografia publicada per conèixer els estudis que s'han dut a terme sobre el funcionament de les institucions catalanes abans del Decret de Nova Planta, i en concret, dels consells municipals. Tota aquesta recerca l'aplicarem al cas concret del Consell de Vic, ja que altrament el treball seria massa exhaustiu.
2. Un buidatge de les diferents fonts primàries d'on s'extraurà el gruix de la informació per a realitzar el treball de recerca. Ens centrarem principalment en la documentació següent:
 - Llibres d'Acords del Consell dipositats a l'Arxiu Municipal de Vic. Període cronològic de 1600 a 1635 aproximadament. Són diversos volums enquadernats en pergamí, alguns foliats i d'altres sense foliar.
 - Correspondència rebuda i enviada entre el Consell municipal i alguns dels seus membres, en especial del mercader de Vic Salvador Molera. Aquesta documentació també està dipositada a l'Arxiu Municipal de Vic, dins de diversos lligalls, ordenades en plec per anys i sense foliar.
 - Per a elaborar el perfil biogràfic de Salvador Molera utilitzarem la documentació notarial existent a l'Arxiu i Biblioteca Episcopal de Vic, en concret els capítols

matrimonials, el testament i l'inventari post-mortem, així com l'anotació del seu enterrament en els Llibres de Sepultures del Capítol de Vic⁵.

Un cop localitzada aquesta documentació es procedirà en primer lloc a la seva transcripció, seguidament al seu anàlisi i interpretació i, en darrer terme, a la construcció del discurs que ens permetrà complir amb els objectius que ens hem fixat en aquest treball, tot a fi de poder conèixer de la millor manera possible el funcionament dels consells municipals i esbrinar com aquesta institució marcava el dia a dia de la gent del poble⁶.

2. EL CONSELL MUNICIPAL DE VIC

2.1. Formació del Consell: un apunt històric

Ramon Ordeig i Mata en el seu article "Aspectes del segle XV vigatà segons els acords del Consell Municipal"⁷ ens diu que els volums que conformen les actes dels acords presos pel Consell municipal, dipositats a l'Arxiu Municipal de Vic, són una finestra a "la vida quotidiana dels nostres avantpassats, reflectida en les pàgines manuscrites pels escriptors de torn". Compartint totalment aquesta opinió, en aquest treball, però, intentarem ampliar aquesta visió a través de la correspondència rebuda i enviada que també s'hi conserva i que ens transmet de forma encara més intensa el neguit i preocupacions de la gent que va viure quatre-cents anys enrere.

La formació dels consells municipals respondrà al desig d'institucionalitzar una tradició arrelada des de l'alta Edat Mitjana: la necessitat dels habitants de pobles i viles de reunir-se regularment a fi de prendre decisions sobre els afers del territori que afectaven a la totalitat dels ciutadans o vilatans, és a dir, a allò que s'anomena la *universitat*. Si bé en un principi la universitat estava dirigida per tots els caps de casa, aviat fou substituïda per un nombre fix de prohoms que passaren a ser designats amb els noms de consellers, jurats, cònsols o paers, depenent del municipi, i que en les seves decisions actuaven en representació de tota la població. Per a descriure les normes per les quals es regien podem utilitzar les paraules de Víctor Ferro respecte que: "El règim de cada municipi depenia dels privilegis –reials o baronials- acumulats en la seva història, de les ordinacions que havia promulgat i dels usos i costums locals i eren el fonament i la garantia de l'autonomia municipal"⁸. Aquests privilegis, però, no eren concedits

⁵ La citació i referència arxivística de totes aquestes fonts primàries s'anirà relacionant al llarg del present treball de recerca.

⁶ Agraeixo tota la documentació i la informació obtinguda respecte a tots aquests volums, així com la seva correcta referenciació arxivística a Rafel Ginebra, arxiver de l'Arxiu i Biblioteca Episcopal de Vic, i a Francesc de Rocafiguera i a Imma Franquesa, arxivers de l'Arxiu Municipal de Vic.

⁷ R. Ordeig (1982). "Aspectes del segle XV vigatà segons els acords del Consell Municipal" a *Ausa*. Vol. X, núm. 101. pp. 13-29. Vic.

⁸ V. Ferro (1987), op. cit. p. 149.

de franc sinó que s'obtenien a canvi de fortes despeses econòmiques pagades pel poble, i van passar a ser la principal font del dret local municipal, regulant el funcionament de cada consell i esgrimint-se, com veurem, en qualsevol conflicte que sorgia amb els altres poders o entre diferents universitats quan pledejaven entre elles.

El cas de Vic fou singular perquè cal tenir present que a la Catalunya medieval existien tres jurisdiccions, és a dir, territoris sotmesos a diferents poders cadascun d'ells amb el seu dret particular: la baronial, l'eclesiàstica i la reial. Però l'antic municipi de Vic estava format per dues partides, una de domini episcopal i una altra sotmesa al domini dels Montcada. Aviat, però, el bisbat cedí la seva part al rei Jaume II, concretament l'any 1315, el qual concedí als habitants d'aquesta partida el dret d'organitzar el primer consell municipal, format per tres consellers (el primer dels quals va ser designat amb el nom de conseller en cap), i vint jurats. A partir de l'any 1358 es va construir a la plaça Nova el primer edifici del consell, amb un porxo inferior i al primer pis la Sala de la Columna, encara utilitzada avui en dia per a diversos esdeveniments (veure imatge 1).

Imatge 1: Sala de la Columna de l'Ajuntament de Vic, originària del segle XIV. Font: <http://www.victurisme.cat/es/propostes-per-a-tothom/turisme-reunions/espais-de-reunions>

Els ciutadans de la partida baronial sotmesa als Montcada, que en aquell moment havia passat per herència als comtes de Foix, tot i que el 1369 també havia constituït un consell propi, desitjaven desfer-se dels lligams baronials i a la vegada, acabar amb les lluites de bàndols que malmetien la convivència entre les dues parts de la ciutat. Per aquest motiu van intentar redimir-se del domini baronial per posar-se sota la jurisdicció reial, tot unificant la ciutat. Aquesta empresa, però, no fou fàcil, ja que s'havien de reunir els diners necessaris per a comprar la

jurisdicció i no tothom n'era partidari. Gràcies a diversos censals i violaris atorgats pels reis i també a l'obligació de contribuir a les despeses per part dels pobles units a Vic en categoria de *carrers* (més endavant parlarem de la institució del *carreratge*) finalment la ciutat assolí la seva unificació l'any 1450, amb el Privilegi atorgat pel rei Alfons el Magnànim que representà la carta magna de formació del Consell municipal unificat, format per quatre consellers i trenta-sis jurats escollits cada any la diada del primer de maig pel sistema anomenat d'*insaculació*.⁹

La formació i el funcionament del Consell municipal de Vic va ser similar a la d'altres consells de Catalunya. El conseller en cap era qui el presidia, encara que no tingués més atribucions que els altres consellers. Tots ells prestaven jurament, davant del veguer o batlle de la localitat, de guardar i fer guardar els privilegis i ordinacions de la vila o ciutat, vestien la gramalla i anaven precedits en els seus desplaçaments pels anomenats verguers o macers, símbol acreditatiu de la dignitat del seu càrrec. Les decisions que prenia en les seves deliberacions eren d'obligat compliment¹⁰.

En el cas de Vic, quan algun ciutadà volia dirigir-se al Consell per a fer efectiva alguna demanda o queixa, i també en dates concretes o en ocasions en que la necessitat ho requeria, es convocava als seus membres “a so de trompeta y veu de corredor per los llochs acostumats de dita ciutat y tocada la campana per lo degut y acostumat spay de temps”¹¹. En alguns moments històrics especialment conflictius la convocatòria del Consell es podia allargar fins a la matinada, o ajornar-se fins el dia següent de manera indefinida fins que es prenia alguna decisió. Les decisions s'acostumaven a prendre votant amb faves: una fava blanca volia dir sí, una negra, no.

No és difícil d'imaginar la situació de la convocatòria del Consell, que s'hauria convertit en un aspecte més de la vida quotidiana de la població,. Quan el corredor d'orella anava amb la seva trompeta per tots els racons de la ciutat i la campana repicava, tothom sabia que hi hauria consell general, a la vegada que els que eren consellers aquell any s'havien de preparar amb les seves gramalles per assistir-hi sens falta, així com també havien d'assistir els jurats, fos l'hora que fos i deixant les seves obligacions habituals per a un altre moment. Només els absents de la ciutat o els “detinguts de malaltia” estaven exempts d'acudir-hi¹². Els negocis de la ciutat eren l'afer més important en aquell moment.

⁹ E. Junyent (1980). *La ciutat de Vic i la seva història*. Barcelona: Curial Edicions Catalanes, pp. 95-145 ; R. Ordeig, op. cit., p. 23.

¹⁰ V. Ferro, op. cit. p. 160.

¹¹ Convocatòria del Consell segons es desprèn dels Llibres d'Acords. (Arxiu Municipal de Vic, en endavant AMVI).

¹² Segons consta en les convocatòries del Consell transcrites en els Llibres d'Acords (AMVI).

2.2. Els càrrecs municipals

A Vic, cada primer de maig, s'escollien els consellers i jurats que integrarien el Consell durant el període d'un any. Pel privilegi d'Alfons el Magnànim de 1450 s'havien creat diverses bosses dins de les quals s'introduïen els rodolins que contenien els noms dels possibles candidats: la de conseller en cap, conseller segon, conseller terç, conseller quart, bossa primera de nou jurats, bossa segona de nou jurats, bossa tercera de vuit jurats i bossa comuna de deu jurats.¹³ Els consellers, quan acabava l'any del seu càrrec, seguien en el Consell com a jurats l'any següent.

El Consell general era convocat i presidit pels consellers, i els jurats normalment s'avenien a les seves proposicions, tot i que també podien fer-ne de pròpies, les quals serien decidides per votació del Consell general¹⁴. A Vic, com s'ha dit abans, les decisions es prenen votant amb faves blanques o negres.

A banda dels consellers i dels jurats, altres ciutadans eren també escollits pel Consell per a dur a terme diverses tasques municipals. En la següent taula enumerem els càrrecs més representatius del municipi durant el segle XVII.

Ofici	Descripció tasca
Baciner	Hi havia tres càrrecs de baciners, sense salari, encarregats de portar el bací per la ciutat i la parròquia per a captar per caritat: <ol style="list-style-type: none">1. Baciner de les ànimes del Purgatori:2. Baciner dels malalts i pobres vergonyants..3. Baciner dels ciris blancs.
Botiguer del blat	Encarregat de la Botiga del Blat, on es venia el blat als pobres i s'evitava l'especulació en temps de carestia.
Clavari	Principal oficial financer i administratiu, encarregat de controlar la percepció d'impostos i altres drets municipals.
Corredor d'orella	Per convocar el Consell i fer públiques les crides.
Escrivà del Consell	Notari designat per a autoritzar els documents del Consell i transcriure les actes dels acords municipals. Càrrec vitalici.
Missatger o síndic	Persona designada per a realitzar diverses tasques fora del Consell o de la ciutat.

¹³ Les bosses de jurats van anar canviant amb el temps. A l'època d'aquest treball, principis del segle XVII, les bosses de jurats eren: bossa primera de vuit jurats, bossa segona de vuit jurats, bossa tercera de sis jurats i bossa comuna. Llibres d'Acords (AMVI).

¹⁴ V. Ferro, op. cit. p. 158.

Morbers o guardes del morbo	Designats per a evitar l'entrada a la ciutat de robes i mercaderies provinents de llocs on hi hagués contagi de pesta.
Mostassaf	Responsable de pesos, mides i mesures i control dels mercats.
Mostassaf forani	La mateixa tasca que el mostassaf, però fora dels murs de la ciutat.
Oïdors de comptes	Encarregats de la comptabilitat del municipi.
Palloler	La seva funció era la de rebre i guardar els blats que arribaven a la ciutat i lliurar-los al botiguer i a la Fleca.
Sotsveguer	Càrrec subordinat al del veguer, designat pel virrei d'una terna extreta en el Consell per insaculació.
Tauler i caixer	Regents del banc municipal o Taula de Canvi.

Taula 1: Llista d'oficis municipals de Vic. Elaborada per l'autora a partir de les següents fonts: E. Junyent, *La ciutat de Vic i la seva història*. Barcelona, Documents de Cultura Curial; E. Junyent (1969). *Jurisdiccions i privilegis de la Ciutat de Vich*. Vic: Patronat d'Estudis Osonencs; Llibres d'Acords del Consell (AMVI).

Tots els càrrecs municipals eren exercits per membres de l'anomenat estament general, o no privilegiat, per tant, nobles o religiosos no hi podien formar part. El 18 de maig de 1617, per privilegi del rei Felip III, es concedeix que en la bossa de conseller segon es puguin insacular ciutadans honrats, juristes i metges, en la de conseller tercer, mercaders, notaris i altres artesans i en la de conseller quart, els menestrals. Tots ells podien pujar a les bosses superiors el primer dijous de quaresma de cada dos anys, quan es feia la verificació de les bosses per treure'n aquells que havien mort, marxat de Vic o declarats inhàbils per qualsevol motiu.

Imatge 2: Sac i rodolins, en aquest cas del Consell municipal de Mataró. Imatge extreta de:

<http://totmataro.cat/especials/reportatges/item/23600-mataro-trenca-amb-el-feudalisme>

2.3. La insaculació

Fins ara hem vist que la majoria de càrrecs municipals eren escollits regularment pel sistema anomenat d'*insaculació*. Aquest sistema electoral, designat també com de “sach e sort” va ser el propi de tots els municipis de Catalunya (i també de la Diputació del General, antiga Generalitat) fins a la promulgació del Decret de Nova Planta. A partir del regnat d'Alfons el Magnànim es va anar difonent lentament i va adquirir la seva màxima expansió durant el regnat de Ferran el Catòlic. El model que va predominar i en certa manera, va inspirar tots els altres, va ser el del Consell de Cent de Barcelona.

La introducció de la insaculació anava principalment encaminada a acabar amb els conflictes que s'ocasionaven amb el sistema antic de “a més veus”, en el qual es votava en veu alta els candidats, cosa que encenia encara més les rivalitats entre faccions pròpies de l'època¹⁵. Per evitar això, calia un sistema de vot que fos secret i, a més, que el candidat s'extragués per sort d'una bossa o sac on prèviament s'hi hauria introduït el seu nom.

Un ciutadà de Vic del voltant de l'any 1600 podia entrar a formar part del Consell municipal de la següent manera¹⁶: el primer dijous de quaresma de cada bienni es feia un escrutini de les persones que per mort, canvi de domicili o de situació social (entrar a formar part dels sagrats ordres o de la cavalleria) faltaven en el regiment del Consell. A la vegada, altres ciutadans en aquest període de dos anys haurien adquirit la condició de persones hàbils per a ser consellers o jurats o per exercir els altres oficis municipals¹⁷. Per aquest motiu, i segons real privilegi atorgat, els quatre consellers i els quatre primers jurats extrets de la bossa primera de vuit jurats, que exercien el seu càrrec aquell any, passaven a escollir cadascun d'ells un ciutadà a fi que pogués ser *insaculat*, és a dir, el seu nom escrit en un pergamí i posat dins un rodolí de cera, introduït en la bossa corresponent i anotat en l'anomenat “llibre de l'ànima” de la universitat (veure imatge 2). Un cop nomenats, es votava pels membres del Consell dins de quina bossa podien ser insaculats i si les votacions no assolien la majoria de faves blanques per a ser insaculats en les bosses superiors, restaven a la bossa comuna de deu jurats¹⁸.

¹⁵ J.M. Torras i Ribé (2015); “Continuïtats i reculades en la història municipal catalana” a J. Dantí (coord.) *L'articulació del territori a la Catalunya moderna*. Barcelona: Rafael Dalmau Editor, pp.253-254.

¹⁶ En la concessió del privilegi la primera insaculació corresponia al rei, que triava les persones més representatives a consulta dels diversos grups socials de la població. Posteriorment, però, aquest sistema es reproduïa per ell mateix quan s'havien de cobrir les diferents vacants, a designa i elecció dels consellers i jurats. (J.M. Torras (1983). *Els municipis catalans de l'Antic Règim (1453-1808)*. Barcelona: Documents de Cultura. Curial. p. 98.

¹⁷ Per exercir els càrrecs municipals, entre d'altres, s'havia de ser català o fill de català, viure a la ciutat, ser major de vint-i-cinc anys (el conseller en cap havia de tenir quaranta i el conseller terç, trenta) i ésser casat o vidu. Víctor Ferro ho descriu per la ciutat de Barcelona però manifesta que aquestes condicions es poden fer extensives a tots els municipis de Catalunya en general (V. Ferro, op. cit. p. 165).

¹⁸ Segons consta en els Llibres d'Acords (AMVI).

El mateix dia també es feia la votació d'aquelles persones insaculades que podien pujar de bossa, és a dir, ser insaculats en una de les bosses per a poder ser extretes per exercir càrrecs superiors.

L'extracció dels càrrecs de dins de les bosses, que com hem vist es feia normalment en dates concretes, cada any, bienni o trienni, es duia a terme de la següent manera:

“... de manament de dit magnífich consell, fonch treta la dita caixa del Regiment i aportada devant lo magnífich consell y alli uberta e aquí mateix de dit manament per mi Joan Vinyes, notari y scrivà del consell fonch treta de dita caixa y de son propi calaix la bossa intitulada de conseller en cap y aquella portada devant los sors. Consellers y consell y uberta aquella y buydats los rodolins sobre lo taulell devant dit magnífich consell y allí comptats fonch trobat haverhy quinze rodolins y aquells posats per mi dit scrivà comptant de hu en hu dins un bací mig de aygua que alli aparellat estave y remanats y cuberts ab una tovallola per un infant nomenat Joan Pau Aromir fill de Francesch Aromir, verguer de dits sors. consellers y de Francesca sa muller menor de vuyt anys segons son aspecte fet primer lo senyal de la Sta. creu per tres vegades fou tret un rodolí en lo qual fou trobat m^o Raphel Comalada, notari...”¹⁹

I de la mateixa forma eren extrets tots els altres consellers, jurats i així mateix, la resta de càrrecs municipals. Si ocuparien el càrrec o no es decidia per tots els membres del Consell votant amb faves blanques i negres.

.El privilegi i normes de procedir per a la insaculació i extracció dels càrrecs municipals fou atorgat, com s'ha dit abans, pel privilegi d'unificació de la ciutat de 1450 per part del rei Alfons el Magnànim. Cal tenir present que aquest privilegi fou el primer atorgat per al Principat de Catalunya, essent fins i tot anterior al de Barcelona, que fou concedit l'any 1498²⁰. Per tant, ens trobem davant d'un dels documents més antics en què s'estableix el sistema insaculatori i que va ser mantingut, amb poques variacions, fins a l'extinció dels consells municipals pel Decret de Nova Planta.

El sistema insaculatori va tenir en certa manera un caire popular, en permetre que membres dels estaments inferiors (els menestrals) poguessin també ésser insaculats i esdevenir jurats o consellers, i d'aquesta manera acabar amb el predomini de les oligarquies urbanes que pretenien acaparar tot el poder municipal. Per aquest motiu és possible esbrinar, a través de la documentació que els consells municipals del país ens han llegat, com era la vida quotidiana no només dels reis, nobles o personatges influents, sinó també de les classes populars de l'època.

¹⁹ Acta de primer de maig de 1608. AMVI. Llibres d'Acords, Volum 12, foli 218 v.

²⁰ J.M. Torras. *Els municipis catalans...* op. cit. p. 103.

3. SALVADOR MOLERA: UN TESTIMONI INTERESSANT PER A LA HISTÒRIA DE VIC

3.1. Un esbós biogràfic de Salvador Molera, mercader de Vic

L'estudi de la vida de les classes populars a l'Edat moderna no és fàcil, ja que normalment la gent que diem "anònima" deixa poc rastre en la documentació oficial i cal sovint llegir entre línies per anar més enllà del tòpic que ens mostra aquestes classes populars com a una massa compacta i uniforme de gent que normalment només treballa i que ocasionalment i en èpoques de fam es revolta contra l'ordre públic i esdevé perillosa i a qui, per tant, cal reprimir amb duresa i no obstant això, és imprescindible mantenir cobertes les seves necessitats precisament per evitar aldarulls.

Més enllà d'aquest tòpic, i malgrat allò que pugui tenir de cert, en realitat dins de l'anomenat estament reial o popular hi ha molts matisos que cal tenir en compte si pretenem fer una història que englobi tots els aspectes d'una societat. I per aquest motiu hem escollit per aquest treball una figura que, en el seu moment, va formar part del Consell municipal de Vic i hem intentat seguir la seva trajectòria fins allà on la documentació existent ens ho ha fet possible.

Salvador Molera va ser un mercader de Vic que va formar part en diverses ocasions del Consell municipal, entre d'altres càrrecs com a jurat, conseller i (especialment important perquè és exercint aquest càrrec quan ens ha llegat més informació gràcies a la seva correspondència), com a síndic.

No sabem la seva data de naixement perquè els arxius parroquials de Vic van ser cremats a l'any 1936, i això ens impossibilita poder accedir als Llibres de Baptismes on possiblement hi trobaríem la seva acta de naixement. Però sí que hem trobat, a l'Arxiu Notarial de la Cúria Fumada, dipositat a l'Arxiu i Biblioteca Episcopal de Vic, altres documents importants com són els seus capítols matrimonials, el seu testament i el seu inventari post mortem que analitzarem tot seguit.

Els capítols matrimonials, signats el 12 de febrer de 1598, consten a l'escrivania del notari de Vic Joan Vinyes²¹, notari que també posteriorment exercirà el càrrec d'escrivà del Consell i qui el primer dijous de quaresma de l'any 1600, com a jurat escollit aquell any, nomenarà per primera vegada Salvador Molera per a ser insaculat dins del Consell. És possible que hi hagués una relació d'amistat entre ells dos o les seves famílies.

²¹. Capítols matrimonials del Notari Joan Vinyes (1586-1629). Ref.: Arxiu i Biblioteca Episcopal de Vic (en endavant ABEV); Vol. ACF-3372, fols. 161-164.

Als capítols matrimonials Salvador Molera consta com a pare, fill de Jaume Molera, també pare, i de Caterina, la seva segona muller, ambdós ja difunts. Jaume Molera també havia exercit diversos càrrecs municipals, i en concret els anys 1590 i 1595 va ser conseller en cap. No devia de fer gaire temps que havia mort ja que el 24 de febrer de 1601 encara va ser extret el rodolí amb el seu nom de la bossa de tauler, i “és tingut per inhàbil per ésser mort i la scedula trencada”²².

La seva futura muller seria Elisabet Joana, filla de Pere Oller, cirurgià de Vic, ja mort, i de la seva muller Marianna, encara vivent. Aquesta llega com a dot a la seva filla per aportar al matrimoni 500 lliures barceloneses i dues caixes amb joies. Salvador Molera augmenta aquesta dot en 100 lliures barceloneses. Ambdós fan jurament de servir els capítols matrimonials, fent constar Salvador Molera ser menor de 25 anys però major de 20. Per tant, i tenint en compte que per ser membre del Consell calia tenir com a mínim 25 anys i com hem vist abans, ell va entrar-hi el 1600, és molt possible que en aquest moment Salvador Molera tingués 23 anys. D'aquesta manera podem intuir que la seva data de naixement seria al voltant de l'any 1575.

Elisabet Joana, també menor, accepta la dot atorgada per la seva mare amb autorització del reverent Pere Oller, prevere beneficiat de la seu de Vic, cosí germà seu, i Joan Codina, notari públic de Vic i oncle seu. És evident que, en defecte del pare, en aquell temps calia l'autorització d'un familiar o dos de sexe masculí. Salvador Molera, encara menor d'edat, obté el consentiment dels seus oncles Joan i Francesc Coromina, i del seu cunyat Sagimon Riera, pare de Vic.

El casament és convocat per a dos mesos després de la signatura dels capítols, atorgant-se unes arres de 300 ducats barcelonesos a fi que, si qualsevol d'ells trenca el contracte, vagin la meitat a la part perjudicada i l'altra meitat a la Cort. I si ambdós trenquen els pactes, vagin les arres enterament a la Cort. Tot i això, el temps per al casament es pot allargar o escurçar a coneguda del Sr. Joan Ponsich, ciutadà honrat de Vic per part de Salvador Molera i de Narcís Casasús mercader de Vic per part d' Elisabet Joana, en aquest cas sense incórrer en cap pena.

Als Llibres de testaments del Notari de Vic Francesc Serrahima²³ s'ha localitzat un altre document important: el testament que Salvador Molera va redactar el 28 de febrer de 1633. En aquest document consta com a mercader. Elegeix com a marmessors a Bartomeu Bayer, prevere i rector de Sant Martí de Viladrau, Joan Andreu Torrellebreta, prevere de la Seu de Vic, Isabel

²² Acta de 24 de febrer de 1601. AMVI. Llibres d'Acords, Vol. 11, fols. 4-5v.

²³ Testaments del Notari de Vic Francesc Serrahima (1617-1644); Ref.: ABEV, Vol. ACF-3616, fols. 244-245.

(sic.) Joana, la seva muller, Joan Codina, notari, Joan Molera, germà seu, Joan Riera, nebot seu i Francesch Serrahima, el notari que autoritzarà el testament.

Per al seu enterrament disposa el següent:

“La sepultura al meu cos fahedora elegesch en la Seu de Vich y vull que lo meu cos sia sepultat en lo fossar de Sant Pere de dita Seu en lo vas de ma casa la qual sepultura, novenal y cap de any vull me sian fets de trenta preveres y el llegat als aniversaris y per so vull sia despès de mos bens lo necessari.”

Després d’una relació extensa del llegat dels seus béns per a diferents misses, cosa natural en aquella època en què la religió empeltava tots els aspectes de la societat i la salvació de l’ànima esdevenia el fet més important després d’aquesta vida (recordem que hi havia fins i tot un baciner municipal per a captar per la ciutat per a les ànimes del Purgatori) hi ha una anotació curiosa que es transcriu a continuació:

“Item si lo die de mon obit no hauré eximida ma casa de la obligatio tinch de fer celebrar sinch misses quiscun any en la Capella del Angel Custodi de la present ciutat per rao de una casa ques diu la Casa del Angel que jo tinch y possehesc en lo sol devall del carrer de Santa Eulària prop lo hort del monastir dels pares Caputxins de la present ciutat vull y man se obligue a mon hereu devall scrit hage de fer la extincio de dita obligatio esmersant la quantitat necessaria per la celebratio de dites sinch misses en lo modo y forma que al official y vicari general del Reverendíssim Sr. Bisbe de Vich aparexera se deura fer perque la dita celebratio de sinch misses se fassa quiscun any.”

No s’ha pogut esbrinar què era l’anomenada “Casa del Angel”. No obstant això, en els acords sí que consta que Salvador Molera, a més de mercader, tenia una taverna, ja que al Llibre d’Acords corresponent a l’any 1632, concretament el dijous 11 de novembre, en fer-se l’extracció per a l’ofici de mostassaf, és extret el rodolí de Salvador Molera i consta que “és tingut per inhàbil per ser palloler y tenir taverna”²⁴ Trobem informació respecte les tavernes a l’obra col·lectiva *Història d’Osona* on se’ns diu que “les tavernes eren llocs de reunió: hom hi bevia vi, garnatxa, taronjada, aigua fresca amb anís o canyella” i curiosament ens dona informació sobre el raval on vivia Salvador Molera: “No li mancava a la ciutat un barri de gustos menys refinats: al barri de Sta. Eulàlia sovint hi continuava la gresca fins hora avançada i a les seves cases hom podia ballar-hi coses de menys compostura: “la xacorra”, “el canari”, “la baixa plana” i la “zarabanda”²⁵.

Allò que està clar és que l’existència d’aquesta casa, fos el que fos, l’obligava a celebrar cinc misses cada any, no sabem fins quan temps, i tot això per disposició del propi bisbe de Vic.

En el testament només anomena dos fills (possiblement en tingué més, però en una època d’alta mortalitat infantil, només li van sobreviure aquests dos): Francesc, l’hereu, de vint-i quatre anys i Josep, de vint-i un anys, a qui llega vuit-centes lliures barceloneses i altres béns mobles com a legítima. I a la seva muller Isabel Joana, a més de la dot de 500 lliures

²⁴ Acta d’11 de novembre de 1632. AMVI. Llibre d’Acords, Vol. 18, fols. 203v.-204v.

²⁵ J. Albareda; J. Figuerola... [et al.] (1984). *Història d’Osona*. Vic: Eumo Editorial, p. 116.

barceloneses que ja hem vist que va aportar al matrimoni, la propietat de la qual pertany només a ella, la fa plena usufructuària de tots els seus béns. També llega a Magdalena Brotons, una criada seva, la suma de 10 lliures barceloneses per a que pugui casar-se i que Eleonor Viguera, donzella (no sabem qui és, potser alguna minyona ja vella) “sia tinguda sana y malalta en ma casa tots los dies viurà”. I en detriment dels seus fills o dels seus possibles nets (és a dir, si no li sobrevisqués cap d’ells) fa hereu al seu germà Joan Molera.

No sabem exactament la data en què va morir, ja que els llibres sacramentals de defuncions van ser destruïts com tots els altres llibres parroquials de Vic. Sí que sabem, però, la data del seu enterrament, gràcies al registre de sepultures que portava la comunitat de beneficiats de la catedral de Vic²⁶. Aquests llibres no es portaven per motius eclesiàstics, sinó merament econòmics, per registrar l’activitat de cada beneficiat. De cada ofici (sepultura, novenal, etc.) els interessa fer constar la llista dels eclesiàstics que van actuar, perquè cobraven un tant per cada missa²⁷.

Transcrivim les parts corresponents a Salvador Molera:

“Dimarts a 21 de agost 1635 m^o Francesch Molera fa celebrar cinquanta missas de caritat de dos sous y sis per la anima de Salvador Molera mercader son pare dexades en son testament”.

“Dimarts a 21 de agost 1635 m^o Francesch Molera fa celebrar trenta missas de caritat de tres sous per la anima de m^a Salvador Molera, mercader, son pare, en la capella de Santa Eulària”.

“Dimecres a 22 de agost 1635. Se a enterrat ab sepultura de 30 preveres ab llegats al capbreu y aniversaris lo cos de Salvador Molera, mercader, ciutedà de Vich. Ses dita una missa de caritat de 2 sous.”

“Dijous a 23 de agost 1635 se a fet novenal de 30 preveres de Salvador Molera mercader ciutedà de Vich. Ses dita una missa de caritat”.

“Dissabte a 25 de agost 1635 se a fet cap d’any de 30 preveres de Salvador Molera mercader ciutedà de Vich. Ses dita una missa de caritat.”

Després de cada anotació es fa constar la relació de noms dels eclesiàstics que van oficiar les misses.

Per a trobar la data de la seva defunció, hem anat seguint la seva presència en els Llibres d’Acords, fins que el diumenge 11 de novembre de 1635, en fer l’extracció del càrrec de mostassaf, hem trobat la següent anotació: “fonch tret un rodoli ab lo nom de Salvador Molera la sedula del qual fonch tallada per ser mort”²⁸. Com sigui que analitzant detingudament el contingut dels Llibres d’Acords també hem pogut copsar que la darrera convocatòria del Consell

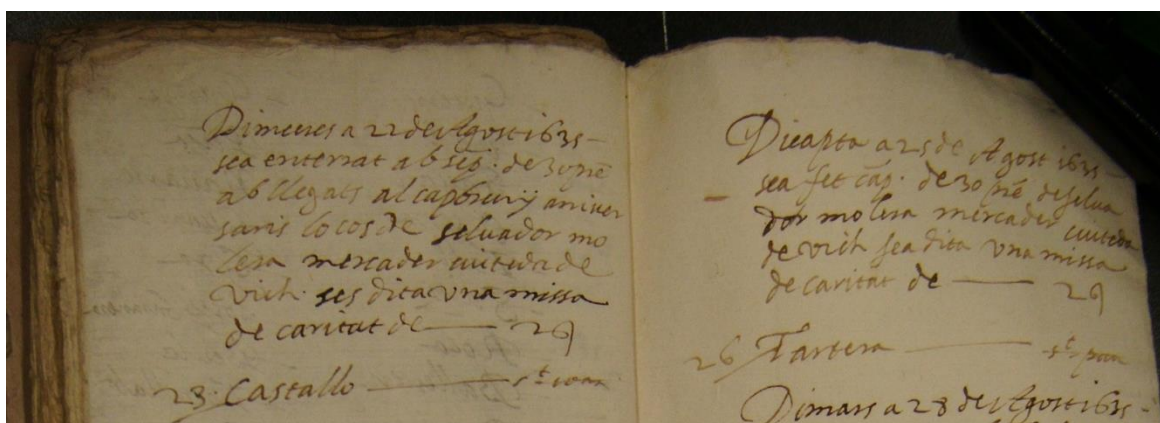
²⁶Registres dels oficis de sepultura, novenal i cap d’any relacionats amb enterraments a la Catedral. Arxiu del Capbreu. Vol.: ABEV, ACbV-334 (1633-1635).

²⁷ Informació proporcionada per Rafel Ginebra, arxiver de l’ABEV.

²⁸ Acta d’ 11 de novembre de 1635. AMVI. Llibres d’Acords, Vol. 18, fol. 395v.

en què està present, en aquest cas assistint com a jurat, és la de dilluns, 18 de juny de 1635²⁹, hem cercat entre les dues dates en l'esmentat Llibre de Sepultures, fins que hem pogut trobar l'anotació del seu enterrament.

Segurament Salvador Molera devia de morir el dia 20 o 21 d'agost, no creiem que en ple estiu es trigués més de dos dies en fer l'enterrament d'un difunt. El 21 s'oficiaven les misses que ell havia demanat en el seu testament, i el 22 es procedia al seu enterrament (veure imatge 3). Amb aquestes misses i el novenal i cap d'any dels dies següents, Salvador Molera hauria salvat la seva ànima, segons les creences de l'època.

Imatge 3: Fragment del Llibre de Sepultures de la Catedral de Vic on consta anotat l'enterrament de Salvador Molera (Foto: Rafel Ginebra. ABEV).

Un altre document ens ajuda a arrodonir la informació personal de Salvador Molera. Es tracta de l'inventari post-mortem, dut a terme pel notari Francesc Serrahima el dimarts 28 de setembre de 1635³⁰, per tant més d'un mes després de la seva mort. En aquest inventari es relacionen tots els béns materials existents en el seu domicili que era: "... vers aquelles cases ab dos portals fora obrints ab llur hort detrás ditas cases que dit deffunct tenia y possehia en lo carrer de Santa Eularia, fora los murs de la present ciutat de Vich en las quals dit deffunct habitava y feya sa continua habitatio".

Eduard Junyent, al seu article "Evolució històrica de la urbanització de Vic"³¹ ens diu dels ravals, existents fora del recinte de les muralles, que "un dels més primitius es formà enfora del portal de Santa Eulàlia..."(veure imatge 4). En aquest raval "en 1524 la ciutat havia erigit una capella a l'Àngel Custodi que en 1608 fou lliurada als Caputxins" (prop d'on Salvador Molera tenia la seva "Casa del Angel"). A partir de 1591 es va construir la "clausura del morbo" una tanca que va representar com una segona muralla que envoltava la ciutat i que tenia les portes

²⁹ Acta de 18 de juny de 1635. AMVI. Llibres d'Acords, Vol. 18, fol. 374.

³⁰ Inventaris del notari Francesc Serrahima (1617-1644). Ref.: ABEV, Vol. ACF-3841, fol. 303-306.

³¹ E. Junyent (1968). "Evolució històrica de la urbanització de Vic." *Ausa* [en línia], Vol. 6, Núm. 60, p. 41-52. <https://www.raco.cat/index.php/Ausa/article/view/38851> [Consulta: 12-10-18].

d'entrada al cap exterior dels ravals, una d'elles situada prop “de la carretera al sol de vall del carrer de Santa Eulàlia a tocar de les parets de l’hort dels caputxins”³² Aquestes portes tant sols es tancaven en temps de pesta. Podem imaginar-nos, doncs, com era en el seu moment el barri o raval on vivia Salvador Molera en aquell temps. Malauradament ja no existeix perquè durant la Guerra dels Segadors o de Separació Joan d’Àustria va voler transformar Vic en una plaça militar i va manar enderrocar els edificis dels ravals per reduir la ciutat només al recinte emmurallat. El 1655 es van iniciar els enderrocs i la capella de Santa Eulàlia i tot el seu barri van desaparèixer³³.

Imatge 4: Dibuix del plànol de la ciutat antiga de Vic, envoltada de les muralles i amb els corresponents portals. A dalt a la dreta podem veure el portal de Santa Eulàlia, fora del qual es va construir el raval del mateix nom on es trobava l’habitatge de Salvador Molera. (E. Junyent, *La ciutat de Vic i la seva història*, op. cit., p. 437).

Llegir l’inventari de Salvador Molera és equivalent a introduir-nos en la seva vida privada, saber quins objectes i béns posseïa, robes, aixovar, animals, guarniments... amb tot detall consta relacionat. Per brevetat només farem constar aquelles que ens permeten veure que Salvador Molera, com a mercader, tenia un cert estatus econòmic gens menyspreable.

³² E. Junyent, *La ciutat de Vic...* op. cit. p. 172.

³³ E. Junyent. “Evolució històrica de la ciutat de Vic”... op. cit. p. 46.

“Item sinch caxas entre xicas y grans en las quals y ha tres dotsenas de camisas de home, dos tasas de plata, una palmatoria de plata, una scudella y saler de plata mes vuit culleras de plata y una capsas ab algunas cadenas y quincallarias.”

“Item set casas situadas al carrer de Santa Eularia ab sos orts”

“Mes una aretat en la parroquia de Santa Eularia de Riuprimer ab ses vinyes una de brocada y trenta corteras de terra de sembradura per any, molts fruiters y demes cosas.”

“Item sinch matxos embastats y altres llurs garniments”

“Item en la casa del barri de Casa Cuberta vint y tres botas entre grans y xicas”.

Finalment, hem de manifestar que tota la documentació emprada fins aquí ens ha estat de gran valor per a elaborar un perfil biogràfic prou complet per acostar-nos a la vida del mercader Salvador Molera, i aquest fet ens mostra un cop més la importància de cercar en els arxius on es guarda aquesta documentació de tipus personal a fi de descobrir aspectes de la vida privada d'un període concret que tot sovint queden amagats en la documentació oficial.

3.2. La formació de la Santa Unió contra els lladres i bandolers

Com hem comentat abans, Salvador Molera apareix insaculat per primera vegada en les bosses del Consell el 17 de febrer de 1600, primer dijous de quaresma, nomenat pel notari Joan Vinyes, llavors jurat del Consell i que posteriorment serà escollit escrivà, càrrec vitalici. En aquesta ocasió és insaculat a la bossa comuna de deu jurats³⁴.

Posteriorment, i nomenat per altres membres del Consell, va sent insaculat dins de les diferents bosses: de sotsveguer el 28 de novembre de 1600, caixer el 26 de febrer de 1602, missatger l'1 de maig de 1602, etc.

A primer de maig de 1604 ja el trobem dins del Consell; el seu rodolí és tret de la bossa i és tingut per hàbil com a jurat tercer³⁵. Posteriorment, l'11 de novembre de 1604 “fonch treta la bossa de baciner de pobres malalts vergonyants ab ses rodolins posats en dit bací remanats y cuberts fonch tret un rodolí ab lo nom de Salvador Molera, hàbil”³⁶, càrrec que sabem que s'exercia sense salari.

Josep M. Torras i Ribé en el seu llibre *Els municipis catalans de l'Antic Règim(1453-1808)* ens diu que els mercaders abans de l'època borbònica havien estat un estament privilegiat “sotmesos a una rígida reglamentació a través de la matrícula de mercaders, que els habilitava per a l'ocupació de càrrecs municipals”³⁷. Víctor Ferro també ens diu que formaven “un estament a part... registrats en una matrícula i que formaven una corporació anomenada la

³⁴ Acta de 17 de febrer de 1600. AMVI. Llibres d'Acords, Vol. 10, sense foliar.

³⁵ Acta de 1 de maig de 1604. AMVI. Llibres d'Acords, Vol. 11, fols. 214-216.

³⁶ Acta d'11 de novembre de 1604. AMVI. Llibres d'Acords, Vol. 11, fol. 240v.

³⁷ J.M. Torras, *Els municipis catalans...op. cit.* p. 43.

mercaderia”. Veiem, doncs, que Salvador Molera, com a mercader, tindria una certa, diguem-ne, categoria social que l’habilitava per a arribar a ser *conseller segon*, càrrec que posteriorment exercirà durant l’any 1623, segons consta en els Llibres del Consell³⁸.

Tot i considerar que els mercaders representaven un estament privilegiat, res a veure amb la noblesa que en aquella època encara no podien exercir càrrecs públics. Salvador Molera estava ben lluny d’aquella elit que segons V. Pascual i Rodríguez:

“mantindran una estricta separació dels ravals. Les muralles originals de la ciutat medieval es continuaran tancant diàriament, i les famílies riques es reclouen en els seus palaus, tot defugint el contacte amb el poble. Els nobles no baixen tampoc a celebrar festivitats de tot el conjunt urbà, com ara la processó de Corpus”³⁹.

Precisament la festivitat de Corpus era una de les principals de l’època a Vic. Al Consell cada any es decidia l’ordre de la desfilada. Normalment el tàlem el portaven el veguer i els quatre consellers, vergues i ciris eren portades pels jurats i altres oficis del Consell (per exemple en els Acords de 4 de juny de 1605 apareix Salvador Molera com a portador de ciri)⁴⁰. També desfilaven les diferents confraries (mestres de cases, blanquers, sombreroers, teixidors, paraires, ferrers, etc.). Aquell dia se celebrava una missa solemne a la Seu i després de dinar, la representació d’uns entremesos de caire religiós i seguidament la processó amenitzada amb uns músics pagats pel Consell. La processó “se encaminava cap a la plaça Vella i el mercadal, amb el gegant Goliat, el bou i l’ase del pessebre, l’àguila de sant Joan i d’altres extravagants figures entremig”⁴¹.

La visió de la processó de Corpus deuria d’ésser impressionant i semblaria donar una imatge d’una societat cohesionada. Malauradament no era així, la ciutat de Vic patia d’un mal endèmic de difícil solució: la seva divisió en dos bàndols, els anomenats “nyerros” i els “cadells”, els mòbils dels quals són bastant incerts. Encapçalats per membres de l’alta noblesa i alts càrrecs eclesiàstics (Carles de Vilademany, baró de Taradell, i Anton Vila, baró de Savassona, van ser cabdills nyerros, Segimon Paratge, cavaller de Manlleu, o fins i tot Francesc Robuster, bisbe de Vic des de 1598, van ser cadells) darrere de les seves parcialitats arrossegaven gran part de la població que presenciaven o eren víctimes de robatoris, extorsions, raptos o assassinats. Aquests cabdills també van ser fautors de bandolers i donaven protecció a

³⁸ Acta d’1 de maig de 1623. AMVI. Llibres d’Acords, Vol. 17, fol. 43v.

³⁹ V. Pascual (1988). *Vic: una ciutat en el decurs de la història*. Barcelona: Publicacions de l’Abadia de Montserrat, p. 67.

⁴⁰ Acta de 4 de juny de 1605. AMVI. Llibres d’Acords, Vol. 11, fol. 262.

⁴¹ R. Ordeig, “Aspectes del segle XV vigatà...” op. cit. p. 27.

aquells que s'adcrivien al seu bàndol: per exemple, Perot Rocaguinarda o el mític Serrallonga van ser bandolers nyerros i d'altres com Trucafort o els germans Coxart eren cadells⁴².

Precisament en relació al bandolerisme trobarem una de les primeres actuacions com a síndic de Salvador Molera. El divendres 2 de setembre de 1605, davant la gran quantitat de bandolers que actuaven per la vegueria i vist "el descuyt y falta dels dits ordinaris" (jutges), els membres del Consell decideixen:

"que seria cosa molt convenient ques fes una Unió y germandat entre los ciutedans desta ciutat ab nominatio de persones, ço és, centeners, sinquanteners y deners com moltas voltas es estada ja feta semblant Unió de la pnt. Ciutat ab altres universitats per la expulsió de bandolés, la qual Unió y Germandat fos auctoritzada y decretada per sa Exª (el virrei)⁴³ ab los poders y facultats que convinga"⁴⁴.

La Santa Unió té els seus orígens en el Sagramental medieval, quan sota jurament, diversos pobles s'unien per a defensar-se dels perills que afectaven la seva seguretat. Com que la crida es feia repicant les campanes, la gent es congregava, en el cas de Vic al Mercadal (actual plaça Major) cridant "via fora, via fora". La població havia d'estar atenta al toc de campanes que requerien la seva presència urgent per a defensar-se a ells i a la ciutat. Possiblement d'aquest fet van néixer els "somatents" ("esser atents" al repic de les campanes)⁴⁵.

Aquest any 1605 el Consell determina que els capítols de la Santa Unió siguin ordenats pel pare mestre Serrano de l'orde de Nostra Senyora del Carme, per Honofre Calvet, notari i per Joan Torra, l'escrivà del consell. Un cop redactats els capítols, seran sotmesos a l'aprovació del Consell i remesos al virrei que farà les modificacions necessàries, d'algunes de les quals discreparà el Consell, especialment respecte al port de les armes de foc prohibides per pragmàtica reial, del qual port s'hi acordarà:

"refermant empero los ministres y soldats de la Santa Unió als quals sie lícit y permès portar pedrenyals de quatre palms en lo temps que aniran de Ronda o persecutio dels enemichs o malfactors axí de dies com de nits anant ab sa dena o sinquantena o centena"⁴⁶.

La composició de la Santa Unió seria la següent: un total de dos-cents homes armats repartits en grups de deu a càrrec d'un denar. Cinc desenes feien la cinquantena, a càrrec d'un cinquantaner, i deu feien la centena, a càrrec d'un centener. El conseller en cap representava el

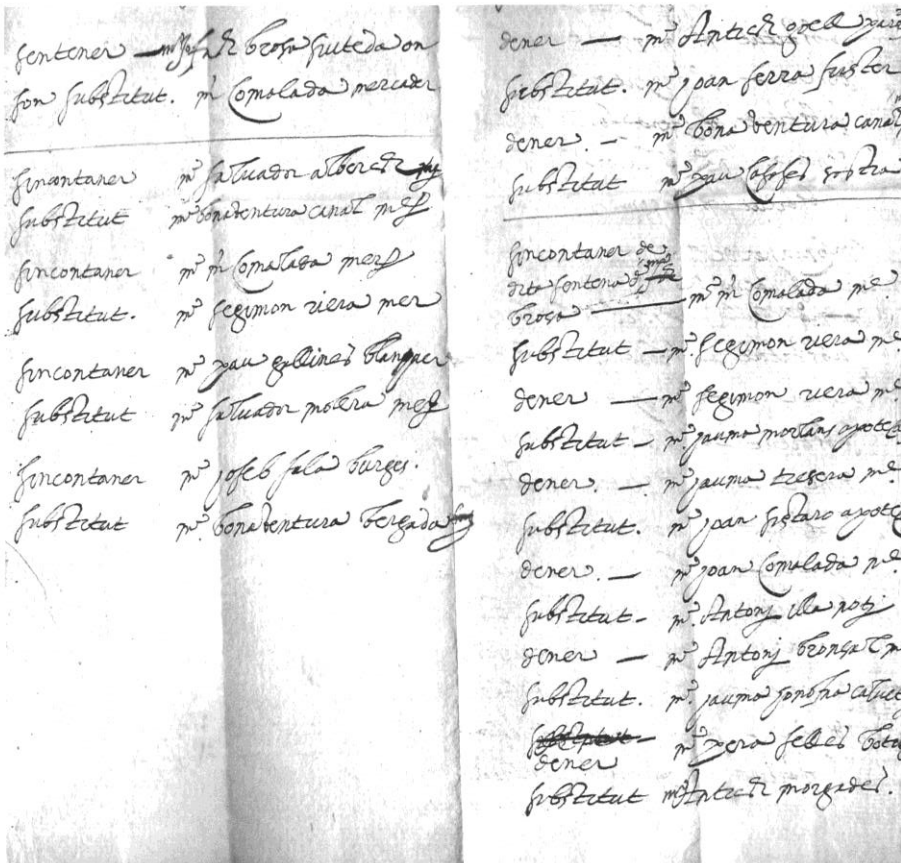
⁴² J. Albareda; J. Figuerola, op. cit. pp. 120-123. X. Torres (2007). *Cavallers i bandolers. Nyerros i cadells a la ciutat i vegueria de Vic (1580-1615)*. Sant Vicenç de Castellet: Farell Editors.

⁴³ Aclariment de l'autora.

⁴⁴ Acta de 2 de setembre de 1605. AMVI. Llibres d'Acords, Vol. 12, fol. 286.

⁴⁵ F. Sena (1985). "Un episodi de la història de Vic: la Santa Unió." *Ausa* [en línia], Vol. 11, Núm. 112, p. 345-352. <https://www.raco.cat/index.php/Ausa/article/view/38516> [Consulta: 13-10-18]

⁴⁶ Acta de 25 de setembre de 1605. AMVI. Llibres d'Acords, Vol. 12, fols. 289v.-290.

Imatge 6: Llista dels membres de la Santa Unió de 1605 on consta Salvador Molera com a dener. Origen: Arxiu Municipal de Vic (foto de l'autora).

A l'any següent, 1606, per causa d'una actuació incorrecta del jutge ordinari Francesc Alexandre Moxó, el Consell va determinar extreure síndic per anar a Barcelona a fer una queixa al virrei. El síndic extret va ser Salvador Molera.

El dimarts tres d'octubre de 1606, doncs, es reuneix el consell per a tractar del següent afer greu: el jutge ordinari abans anomenat havia fet capturar i posar a la presó a Pere Serra, soldat de la Santa Unió, per haver pres a Antoni Blanch, àlies "lo Cendrós". Diferents testimonis (Gaspar Riera, Pere Sellers, Francesch Antentes y Armanter, Joan Ylla i Gaspar Monells, fuster) havien sentit aquell matí a la Cort com el jutge Moxó deia que ell: "volia assentar les coses de dita Unió" i que "tenia gana esta nit fer una galantaria" o "vajam si farem un miragla" i seguidament havia enviat a Antoni Segura, nunci de la Cort Reial a detenir-lo.

Després d'aquest fet el Consell delibera que:

"sia escrit a sa Exª dit exces fet per dit Jutge ordinari y que sia provehit contra ell donant li requestes per haver pres dit Serra sens precehir enquesta contra la dispositio de les constitutions de Cathalunya y lo privilegi de dita ciutat conforme al qual no pot haver feta dita captura per ser dit Serra ciutedà y altrament conforme aparra convenir attes que per la observansa y conservatio de la Santa Unió an redundat tants beneficis y effectes..."⁴⁸

⁴⁸ Acta de 3 d'octubre de 1606. AMVI. Llibres d'Acords, Vol. 12, fols. 74v.-78v.

I a proposta del conseller en cap es decideix enviar un síndic a Barcelona per a fer la queixa directament en persona al virrei, que en aquell moment era Héctor Pinatello, duc de Monteleón, mitjançant ambaixada.

Extret com a síndic Salvador Molera, el 5 d'octubre, dos dies després, es torna a congrega el Consell per a donar-li instruccions precises sobre aquest afer i d'altres irregularitats de l'esmentat jutge que ell ha de traslladar al virrei. Cal tenir present que, segons el Privilegi d'Alfons el Magnànim de 1450 havia quedat ben definida la tasca dels síndics o missatgers: s'havien d'atenir a la tasca que tenien encomanada i segons les instruccions rebudes, ja que s'havia de controlar que no es fessin despeses innecessàries. De totes maneres, les normes amb el temps s'haurien relaxat una mica ja que si en aquest privilegi es feia constar que “stant en dita missatgeria o anada que faran, no faran o tractaran alguns fets o negocis lurs propis... sinó solament los fets, negocis e coses continguts e expressats en les dites instruccions..”⁴⁹ ara al segle XVII, al final de totes les instruccions que rebien els síndics extrets, constava l'anotació següent: “Item donarem licentia a dit sindich que pugue entendre en sos negocis pus per aquells nos detingue y los de la ciutat non valguen manco”⁵⁰. És a dir, podia aprofitar la seva anada a Barcelona per a resoldre algun negoci particular, però mai allargar el temps d'estada per aquest motiu ni deixar en segon terme la tasca encomanada pel Consell.

Salvador Molera marxa el mateix dia 5 d'octubre cap a Barcelona amb una carta que haurà d'entregar al virrei amb la relació dels fets. Als Lligalls de correspondència rebuda hi ha quatre cartes que ell va enviar des de Barcelona⁵¹, la primera d'elles destinada a explicar la seva entrevista amb el virrei on ens diu: “li he donada la lletra de creientia y me ha dit que queria y comensant en lo negotyi den Serra me a dit que ia lo tenia entendido”. Continua explicant que quan “so arribat a aquelles peraulles que diuen y aso fon per no traure en net lurs culpes y porque puguen extorquir ab provisions indirectes pecunies per relaxarlos me a dit y heso se proveera” però també rep la queixa del virrei quan diu que el jutge Moxó (que per tant ja havia parlat amb el virrei) “me a dit tenia entes feien algunes coses y que capturaven molta gent sens saber porque y que ara ia seria menester fosen pratichs”. Salvador Molera se sap defensar i li contesta que “li tinc replicat que here informat molt al contrari y que los de la Unió de Vich no havien pres ningú que no fos criminós...”. Sí que sembla ser, però, que dins de la Unió s'havien introduït persones que, aprofitant la seva impunitat en dur armes, ajudaven a fugir a bandolers

⁴⁹ J. Duran (1957). *El régimen municipal de Vich anterior al Decreto de Nueva Planta*. Vic: Patronat d'Estudis Osonencs p. 192.

⁵⁰ Segons consta en els Llibres d'Acords del Consell de Vic de l'època d'aquest treball.

⁵¹ Per a les cartes enviades per Salvador Molera, veure Annexos.

de la seva parcialitat i detenien persones del bàndol rival o senzillament delinquien, segons consta en els Llibres d'Acords en diverses ocasions⁵².

A 10 d'octubre demana testimonis que puguin depositar contra el Jutge Moxó “quant van rimisos en lo que toca a Justitia y sobre tot la vida que te lo Jutge y com done mall exemple de si y que en sa casa tenia la amigua”, és a dir, testimonis que puguin certificar la baixa moralitat del Jutge. I a 13 d' octubre, en una altra carta, es queixa de que els consellers no li contesten les cartes ni li envien els testimonis. També aprofita per a dir que “a mi se me offerex de cadal dia aver menester dines y si a Vm. parexera me envieran alguns cent y vint reals que asi sens dines nos fa ninguna cosa..”.

Xavier Torres a “Les bandositats de nyerros i cadells a la Reial Audiència de Catalunya (1590-1630): “Policia o alto Gobierno?” ens aporta proves de com fins i tot la cancelleria virregnal estava dividida entre els anomenats nyerros i cadells i que la poca remuneració dels oficials reials feia difícil la provisió dels càrrecs de justícia inferior, com els jutges ordinaris, de qui el virrei duque de Feria ja deia l'any 1598 que “la administración de justícia padeçe mucho por no tener sueldos los vegueres y juezes hordinarios, y aver de salir todo de conposiciones..” (és a dir, d'extorquir com deia Salvador Molera al virrei seguint les instruccions rebudes), i també respecte als jutges ordinaris, el governador Aleix de Marimon a l'any 1616 escrivia que “los dichos ordinarios son por mayor incapaces del oficio y la escoria de los lugares por no hallarse apenas des del mayor al menor persona que quiera encargarse de administrar jurisdicción”⁵³

Segurament el jutge Moxó devia rebre diners dels bandolers quan eren detinguts per la Unió, a fi de ser alliberats. Tampoc podem deixar de banda les parcialitats que, com hem vist, empeltaven tota la societat vigatana, fins i tot veguers, jutges i membres de la Unió (veure imatge 7).

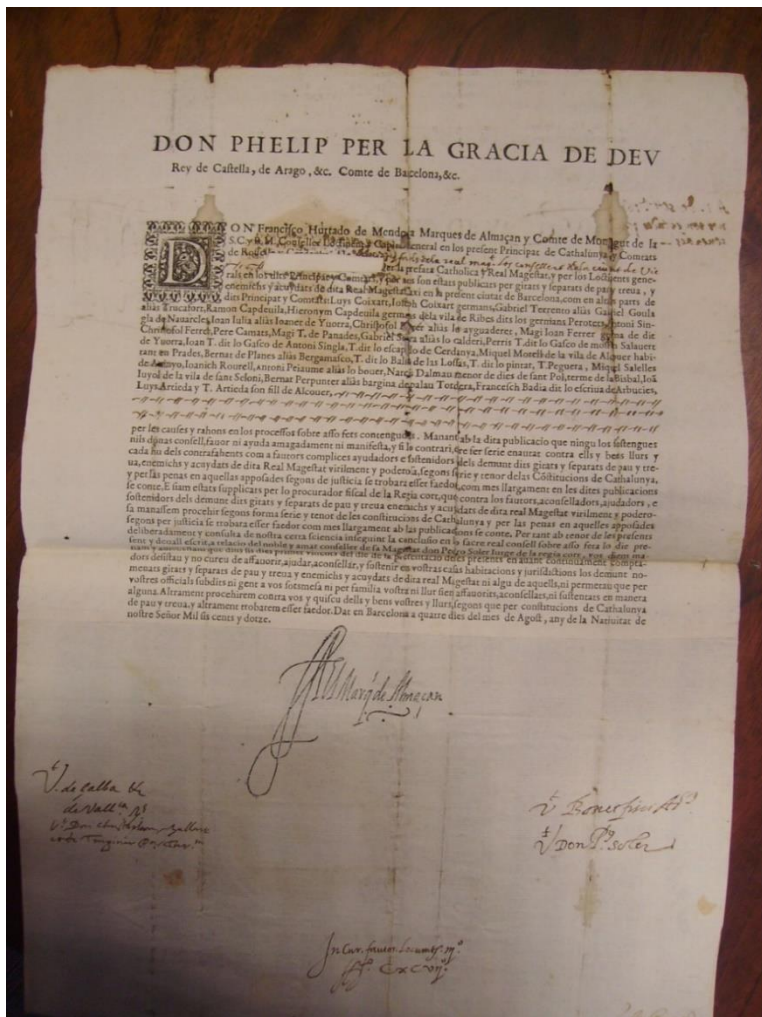
De totes maneres, la queixa no devia de sortir cap efecte, al menys no va ser destituït com a jutge, ja que a 16 de desembre de 1606⁵⁴ i posteriorment en la convocatòria del Consell apareix que es convoca “a licentia del magnifich mr. Francesch Alexandre Moxó, jutge ordinari de les cors reals de Vich y regint la vegaria y ballia de Vich y Osona per la S.C. y Real Magestat per absentia del m. veguer y sotsveguer de aquellas...”.

⁵² Veure Actes de 2 de novembre de 1605 (fols. 293 v.-294), 19 de desembre de 1605 (fols. 5 i 6) i 31 de gener de 1606 (fols. 12-14). AMVI. Llibres d'Acords, Vols. 11 i 12.

⁵³ X. Torres (1985). "Les bandositats de Nyerros i Cadells a la Reial Audiència de Catalunya (1590-1630): "Policia o Alto gobierno?". *Pedralbes: revista d'història moderna* [en línia], Núm. 5 , p. 147-171.

<https://www.raco.cat/index.php/Pedralbes/article/view/100579/151586> [Consulta: 13-10-18]

⁵⁴ Acta de 16 de desembre de 1606. AMVI. Llibres d'Acords, Vol. 12, fols. 98-98v.

Imatge 7: Edicte expedit pel virrei de Catalunya Marquès d' Almazan a 4 d'agost de 1612 notificant els noms dels bandolers "gitats y separats de pau y treva" i les penes en què podrien incòrrer aquells que pretenguin ajudar-los (fautors). Localització: AMVI. (Foto de l'autora).

3.3. La causa contra Tona

Salvador Molera va tornar a ser extret com a síndic l'any 1628 per a anar a Barcelona a reclamar amb urgència a l'advocat Felip Vinyes la redacció d'un memorial i per a portar-lo a imprimir a fi de ser presentat al jutge de la Reial Audiència en una causa civil contra la vila de Tona. Però per trobar els antecedents d'aquesta causa haurem de tornar enrere en el temps, en concret a l'any 1622.

A 29 d'abril de 1622 es reuneix el Consell per a tractar diversos temes i entre ells, a proposta del conseller en cap "... per lo que los homes del terme de Thona en virtud de cert pretès privilegi volen eximirse de pagar los drets de la present ciutat quant dits tractes y negocis fan en la present ciutat"⁵⁵ es proposava si s'havia d'introduir causa en la Reial Audiència, segons aconsellessin els advocats de la ciutat.

A 13 de maig es torna a congregar el Consell a proposta del conseller en cap que manifesta que:

⁵⁵ Acta de 29 d'abril de 1622. AMVI. Llibres d'Acords., Vol. 16, fol. 251v.

“los del terme de Thona en virtud de cert pretès privilegi entenen no voler pagar lleuda y altres drets de la present ciutat per los negocis fan en la present ciutat encara que de temps que no ya memoria de homes sempre agen pagat dita lleuda y drets y ara de pochos dies ensa an presentat al arrendador de la leuda un privilegi..”⁵⁶.

El dijous 28 de juliol el paraire de Vic Segimon Puiol requereix de consell al jurat Joan Antoni Roures per a presentar una suplicació per la qual pels consellers de Barcelona a instància de Joan Vila, boter de Tona, s’ha declarat *marca* contra les persones i béns de la ciutat de Vic, i en virtut d’aquesta marca s’han requisat tres peces de cordellats que Joan Codina i ell mateix tenien a la botiga de Jaume Forcada, botiguer de Barcelona, per la recuperació de les quals han hagut de pagar vint lliures i un sou i demanen que aquests diners els siguin restituïts dels béns de la ciutat⁵⁷.

Abans de continuar caldria explicar quina mena d’impost era la *lleuda*, què representava declarar *marca o represàlia* contra una ciutat i perquè en aquest cas era Barcelona la que l’havia declarada i no la mateixa Tona.

A les Corts celebrades a la vila de Montsó l’any 1585, presidides pel Rei Felip II, es van redactar unes *Pragmàticas y altres drets de Cathalunya* on es reconeixien privilegis atorgats pels antics reis de la Corona d’Aragó y entre ells el següent capítol a proposta de l’estament reial:

“A la ciutat de Barcelona, e algunas otras ciutats, vilas o locs del dit Principat y Comtats de Rosselló y Cerdanya y habitants de aquells son atorgats privilegis de franquesas de leudas, peatges, portatges e altres drets”⁵⁸.

Seguidament se suplicava al rei que si aquestes viles i llocs eren molestats pels batlles, procuradors reials o arrendadors dels dits drets poguessin aportar les causes a la Reial Audiència la qual hauria de declarar si dites franqueses havien de ser respectades o no. El capítol redactat acaba amb l’expressió “Plau al Senyor Rey”.

Les lleudes, de la mateixa manera que el portatge, el pontatge, el dret de tretxa o de passatge, eren una sèrie d’exaccions fiscals que gravaven el trànsit de mercaderies des de temps feudals. Quan les viles o llocs abans de jurisdicció baronial passaven a jurisdicció reial, un dels

⁵⁶ Acta de 13 de maig de 1622. AMVI. Llibres d’Acords, Vol. 16, fol. 258v.

⁵⁷ Acta de 28 de juliol de 1622. AMVI. Llibres d’Acords, Vol 16, fols. 276-277, i carta unida al final de dit Volum, fol. 377.

⁵⁸ *Pragmaticas y altres drets de Cathalunya compilats en virtud del Capítol de Cort XXVIII de las Corts per la S.C. y Royal Maiestat del Rey Don Phelip Nostre Senyor celebradas en la vila de Montsó any MDLXXXV*. Volum Segon. Tít. IX “De Vectigals, leudas, peatges e impositions” [en línia] https://books.google.es/books?id=YQG4pN6fz2UC&printsec=frontcover&hl=ca&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false . Consulta 14-10-2018.

principals privilegis que s'atorgaven era l'exempció fiscal o franquesa per la qual aquestes viles no havien de pagar les lleudes ni els altres drets fiscals per a poder comerciar lliurement⁵⁹.

Al segle XVII l'anomenada lleuda de passatge s'aplicava sobre el trànsit de vi, fruits i ramats, no només sobre terres baronials, sinó pel territori de les diferents universitats que s'havien apoderat de la potestat de percebre aquest impost mitjançant privilegis atorgats. A la vegada, però, com hem dit abans, algunes viles i ciutats havien obtingut el privilegi de la *franquesa*. Llavors s'establí una lluita de privilegis, també anomenat "carta contra carta" on s'enfrontaven ambdós privilegis per veure quin era més antic o tenia més dret⁶⁰. La causa d'aquest plet o xoc de privilegis és aquella que es demanava a les esmentades Corts de 1585 que pogués ser introduïda a la Reial Audiència per a la seva resolució.

Si una vila pretenia haver sofert un greuge respecte a la seva immunitat fiscal, en aquest cas la vila de Tona, procedia a declarar marca o represàlia contra la vila o ciutat que havia exigit cobrar aquells drets dels quals ella es considerava exempta. A partir d'aquesta declaració, els consellers o jurats assistits amb gent armada, podien procedir a confiscar els béns, caps de bestiar o mercaderies propietat de qualsevol persona de la ciutat o vila que pretenia cobrar aquells drets, que es trobessin dins del territori de la vila que es considerava agreujada i havia declarat la marca⁶¹.

En el cas de Tona, però, era la ciutat de Barcelona aquella que havia declarat marca contra Vic, perquè Tona, vila que havia estat venuda pel rei Pere III el Cerimoniós, sempre necessitat de diners a causa de les múltiples guerres en les quals s'embranchava, al senyor de Moià Pere de Planella, havia aconseguit redimir-se de la jurisdicció baronial adquirint l'anomenat *dret de carreratge*, privilegi atorgat pel rei Martí l'Humà el dia 2 de març de 1401, tot passant a ser des de llavors *carrer* de Barcelona, gaudint des d'aquell moment de tots els drets, privilegis i exempcions de que gaudia la capital de Catalunya (veure imatge 8).

Moltes poblacions van passar a ser carrer de Barcelona a partir del segle XIV. Vic també tenia poblacions adscrites com a carrers, com per exemple Malla o Vilalleons. Sembla ser, però, que per certes desavinences entre Tona i Vic, els primers van preferir ser carrer de Barcelona, un cas insòlit i únic en tota la vegueria de Vic.

Ser carrer de Barcelona, de Vic o de qualsevol altre ciutat important representava no haver de patir per ser de nou alienats de la jurisdicció reial quan el rei de torn necessitava diners i volia

⁵⁹ J. Olivares (2000). *Viles, pagesos y senyors a la Catalunya dels Àustria. Conflictivitat social i litigació a la Reial Audiència (1591-1662)*. Lleida: Pagès Editors, S.L. pp. 195-198.

⁶⁰ J. Olivares, *ibid.* pp.201-206.

⁶¹ V. Ferro, *op. cit.* p. 180 i s.); J. Olivares, *op. cit.* pp. 54-55.

vendre alguna vila a algun baró. Tot i això, aquest dret no s'obtenia de franc, ja que les viles que passaven a ser carrer d'una altra ciutat havien de sotmetre's a talles i imposicions que els hi representaven una càrrega i que tot sovint també ocasionaven conflictes entre elles. No obstant això, la institució del carreratge va crear autèntiques xarxes urbanes entre les diferents ciutats i les viles unides a elles que, com veiem en el cas de Tona, s'ajudaven quan una altra ciutat volia vulnerar els seus drets⁶².

Imatge 8: Escut actual de la vila de Tona en el qual es pot veure que la seva part inferior correspon a la meitat de l'escut de la ciutat de Barcelona, per la condició de carrer d'aquesta ciutat que havia tingut des del privilegi reial de 1401 que hem esmentat abans. (Imatge extreta de <http://aplicacions.municat.gencat.cat/index.php?page=consulta&mostraEns=0828300000> consulta 28-10-2018).

Introduïda la causa contra Tona a la Reial Audiència el 1622, va ser encomanada a l'advocat que Vic tenia a Barcelona, Felip Vinyes, el qual havia de redactar un memorial per a ser entregat al jutge relador de l'Audiència, que en aquest cas era Jeroni Astor. A febrer de 1628, però, encara no constava fet el memorial, i els consellers escriuen al llavors síndic de Vic a Barcelona, Jaume Estrada, recriminant-li la seva desídia en aquest cas ja que “estant tant en vigília de perdre la causa per ocasió dels descuyts fets per Vm. en ella”⁶³. A primer de juny de 1628, el Consell rep una carta de l'advocat Felip Vinyes en la qual manifesta que ja té a punt el memorial que “lo sr. Astor me ha dit voldria fer la causa i axí se haurà de imprimir lo memorial i se haura de informar”⁶⁴. Sembla ser que a Barcelona també hi havia un altre ciutadà de Vic, Pere Vicenç Saitz, que apareix sovint en la documentació, que es trobava allà per causes personals però de qui Felip Vinyes demanava que se li encomanés el negoci ja que “està molt al cap del que se ha de fer com també perquè és molt accepte y familiar del Jutge del negoci”⁶⁵.

⁶² A. Pladevall (1990). *Tona. Mil cent anys d'història*. Vic: Eumo Editorial/Ajuntament de Tona, pp. 205-218; J. Dantí (2011). “La xarxa urbana catalana als segles XVI-XVII: un sistema complementari” dins J. Dantí (coord.) *Les xarxes urbanes a la Catalunya dels segles XVI i XVII*. Barcelona: Rafael Dalmau, Editor, pp. 13-54.; E. Serra (2005) “El món urbà en l'espai històric català. Incidència territorial i legislativa” dins J. Dantí (coord.) *Ciutats, viles i pobles a la xarxa urbana de la Catalunya moderna*. Barcelona, Rafael Dalmau, Editor, pp. 41-140.

⁶³ Carta dels Consellers de Vic a Jaume Estrada de 7 de febrer de 1628. AMVI. Cartes de la ciutat, Vol. 8 (sense foliar).

⁶⁴ Carta de Felip Vinyes als Consellers de Vic de 1 de juny de 1628. AMVI. Cartes a la ciutat, Lligall 11 (sense foliar).

⁶⁵ Carta de Felip Vinyes, íbid.

Aquest Pere Vicenç Saytz segurament, per atribuir-se mèrits o possiblement per les típiques rivalitats vigitanes, havia malparlat de Jaume Estrada al Consell, segons veurem posteriorment. A 2 de juny el Consell torna a escriure a Jaume Estrada recriminant-li que “nosaltres confiats de la sollicitud y vigilantia de Vm. ne estavam molt descuydats”⁶⁶. Però tampoc accedien a la petició de Felip Vinyes de nomenar Pere Vicenç Saytz com a síndic per aquest negoci sinó que decideixen treure nou síndic segons el Reial Privilegi. A 6 de juny es procedeix a l’extracció de Salvador Molera, que és enviat a Barcelona amb una carta per a Felip Vinyes dient que “va aquí sols per a sollicitar la decisió de la causa de Tona... nos detingue lo syndich aquí ques dar gastos a esta ciutat”⁶⁷ i li demana que li entregui el memorial per a que Salvador Molera el pugui portar a la impremta.

El 14 de juny, Salvador Molera escriu als consellers de Vic una carta dient que el dia abans, 13 de juny, havia arribat a Barcelona i que juntament amb Jaume Estrada, “los dos nos som conferits ab lo Magch. Philip Vinyes advocat de aquexa ciutat, al qual axi mateix he donada la de Vm. la qual legida aquella me a dit que ell posaria a punt los memoralls de la causa de Thona porque puguessen anar a la stampa”. També diu que “mr. Saytz len avia persuadit y pregat le scrigues a Vm. porque ell tenia ganes de restar assi per dita causa”⁶⁸. Els consellers a 16 de juny li contesten a la seva carta que “ab ella ja vehem la diligentia y cuydado te Vm. en los negotis desta ciutat non speravem manco”⁶⁹.

Sembla ser, però, que Felip Vinyes no tenia enllestit el memorial tal com ell havia dit en la seva carta ja que a 16 de juny Salvador Molera torna a escriure al Consell dient que “Vuy demati lo sor. mr. Vinyes a comensat posar ma ab lo memoriall que jo tinc per cert que si no haguesen Vm. enviat qui lo sollicitas no la haguera fet de un anny”. També aprofita per contradir allò que deia Pere Vicenç Saytz de l’altre síndic, Jaume Estrada: “M^o Strada sempre es al meu costat y o fa molt bé”. Les noves que arribaven a la capital també era important de fer-les constar: “vuy me an dit que lo sor. visrey a rebuda una carta que a dos jornades de Perpinya se moren de pesta”. La possibilitat d’una epidèmia de pesta sempre provocava neguit a la població, no només per les morts sinó per les pèrdues econòmiques que provocava quan es prohibia el comerç amb les zones empestades.

Torna a escriure a 20 de juny queixant-se que “jo pensava trobar las cosas assi si no eran del tot acabades, a lo menos comensadas ni de una ni altra manera o trobi”, però seguidament

⁶⁶ Carta dels Consellers de Vic a Jaume Estrada de 2 de juny de 1628. AMVI. Cartes de la ciutat, Vol. 8 (sense foliar).

⁶⁷ Carta dels Consellers de Vic a Felip Vinyes de 12 de juny de 1628. AMVI. Cartes de la ciutat, Vol. 8 (sense foliar).

⁶⁸ Per a les cartes enviades per Salvador Molera, veure Annex.

⁶⁹ Carta dels Consellers de Vic a Salvador Molera de 16 de juny de 1628. AMVI. Cartes de la Ciutat, Vol. 8 (sense foliar).

disculpa a Felip Vinyes dient que “cadall dia ne fa dos planes y no pensia sia poch per Mr. Vinyes que es fer molt mirant lo cafer”. Acaba la carta manifestant un rumor fals que corria sobre Vic “assi en Bar^a se avia moguda una baya en que deien que aquí se morien, que he tingut gran cafer de donarlos entanent que era mentira y he volgut saber qui era lo inventor y he trobat ser mr. Patxins que si anava aquí merixia no dexarlo entrar”.

Jaume Estrada també escriu una carta a 21 de juny, curiosa si més no per veure, com de manera subreptícia aprofitava per rescabalar-se de les crítiques que li havia fet Pere Vicenç Saitz:

“Jo pens que se acabara prest perque dit Molera no fa altra cosa sino solicitarlo y no enten en altra cosa y yo tambe y ab tot axo te prou quefer per lo que te grans negocis y ab tot axo tinch per mi que si dit Molera no fora vingut que encara no fora comensat, no perque dit mr. Vinyes non tingues moltas de ganas de ferlo y no faltava que jo nol sollicites cadal dia, sino que pens que algun mal esperit y havie de per mig que pregava a dit Mr. Vinyes nol fes perque li convenia estar assi a gastos dexa ciutat per a solicitar algunas causas propias conforme lo mateix Mr. Vinyes nos digue a mi y a dit Molera que la carta havia escrita a Vm. hera estada a petitio de mr. Sayts”.

I de forma una mica irònica, continua dient:

“si be jo no entench que lo qui destorbava nos fes lo memorial fos dit mr. Saytz no sha de creurer de una persona de sas parts”⁷⁰.

Està clar que aquesta rivalitat entre Jaume Estrada i Pere Vicenç Saitz (i la defensa que es fan entre el primer i Salvador Molera) deuria de ser habitual entre els membres del Consell. No sabem, però, si aquesta rivalitat obeiria a l’existència de les faccions de nyerros i cadells o a simples motivacions de prestigi dins de les institucions.

A 26 de Juny Salvador Molera diu que Felip Vinyes encara no ha pogut enllestir el memorial perquè “esta nit a tingut febra, com me a dit la sra. Vinyes, y a presa una madesina per la boca y no fa ningun negoci..” continua dient que “cadaldia lo estic molent los osos, que qui sap lo cafer que te no sen meravelera”.

En una carta de 1 de juliol anomena a Pere Vicenç Saytz dient que “me a dit que lo memorial era negoci de un vespre. Jo pens ell deu tenir mes sort que no jo, que de diligencia no crech la tingui mes que jo y si apar a Vm. encomenar li lo negoci jo o pendre a pertit, sols men puga tornar aquí”. Tampoc a Salvador Molera li deuria de ser simpàtic aquest personatge, que sembla ser deuria de malparlar d’uns i d’altres per a atorgar-se mèrits propis.

⁷⁰ Carta de Jaume Estrada als Consellers de Vic de 21 de juny de 1628. AMVI. Cartes a la ciutat, Lligall 11 (sense foliar).

El mateix dissabte 1 de juliol Salvador Molera informa en una altra carta al Consell que finalment ha aconseguit que Felip Vinyes acabés el memorial i que el dilluns següent el portaria “en casa dell estamper” perquè ja aquest advocat pogués informar de la causa davant del jutge. No deixa de fer constar les tribulacions que ha passat per aconseguir-ho: “Se dir a Vm. que en aquex temps a estat mr Vinyes en fer lo memorial e gastada una gran pacientia que tres hores de matí y tres de vespre me agueren trobat asentat ab una cadira y de pura importunatio he fet acabar lo memorial”. Sembla que amb la seva tenacitat finalment va aconseguir que una persona tan ocupada com Felip Vinyes pogués acabar la feina que se li havia encomanat i per aquest motiu Jaume Estrada, per carta de 14 de setembre feia saber a la ciutat que: “exa ciutat te necessitat de altre advocat per las moltas ocupacions te el Sr. Vinyes que li ajudas”⁷¹. En aquella data Salvador Molera ja no era a Barcelona, havia estat enviat com a síndic a Puigcerdà per a la compra de blat per a abastiment de la ciutat.

Per una anotació que consta a l’acta de 20 de febrer de 1629⁷² hem pogut saber que la causa de Tona finalment es va resoldre a favor de la ciutat de Vic. Reunit el Consell aquell dia, entra el notari Francesc Serrahima⁷³, que en aquell temps havia estat enviat com a síndic a Barcelona per a diverses causes, i exposa que la vigilia del dia de Sant Tomàs s’havia despedit de l’advocat Felip Vinyes i que aquell li havia fet aportar una súplica per al Consell a fi que “tinguessen ull y mirament als grans treballs y studis havie suportats per la bona directio de la causa de Thona de la qual se havia obtenguda sententia gloria a Deu en favor de esta ciutat”. El Consell decideix donar , tant a Felip Vinyes com a Francesc Serrahima “trenta lliures entre tots dos, és a saber XV a quiscú d’ells”. Satisfacció, doncs, per a la ciutat en la resolució d’aquesta causa.

Felip Vinyes, de fet, és un personatge històric, un jurista que va anar ascendint en el seu *cursus honorum* fins arribar a ser doctor de la Reial Audiència. Jesús Villanueva López al seu article “Felip Vinyes (1583-1643): su trayectoria política y la gestación de la revuelta catalana de 1640”⁷⁴ ens el descriu com un jurista que, de ferm defensor de les Constitucions catalanes, va anar evolucionant paral·lelament al seu ascens professional fins acabar sent, a diferència del seu homòleg Joan Pere Fontanella, un col·laboracionista austriacista. Villanueva situa el seu naixement a Ripoll a l’any 1583, segons manifestacions del propi Felip Vinyes, i que després d’estudiar a Osca, el 1609 ja el trobem fent d’advocat a Barcelona. Jeroni Pujades, però, en el

⁷¹ Carta de Jaume Estrada als Consellers de Vic de 14 de setembre de 1628. AMVI. Cartes a la ciutat, Lligall 11 (sense foliar).

⁷² Acta de 20 de febrer de 1629. AMVI. Llibres d’Acords, Vol. 17, fol. 505.

⁷³ El mateix notari que, com hem vist abans, va redactar el testament i l’inventari de Salvador Molera.

⁷⁴J. Villanueva (1999). "Felip Vinyes (1583-1643) : su trayectoria política y la gestación de la revuelta catalana de 1640." *Manuscrits: revista d'història moderna* [en línia], Núm. 17 , p. 307-340. <https://www.raco.cat/index.php/Manuscrits/article/view/23374/23207> Consulta: 14-10-2018.

seu *Dietari* l'anomena «micer Vinyes, bort, fill de un capellà de Vich»⁷⁵. Allò que és cert, però, és que el mateix Villanueva diu que les dades sobre Felip Vinyes són incertes i que caldria la seva verificació. De fet, sabem que Felip Vinyes va ser ciutadà de Vic perquè a l'any 1606 va intentar ser insaculat com a advocat del Consell sense aconseguir-ho. A l'acta del Consell de 20 d'agost de 1606, a causa de la falta d'advocats dins de la corresponent bossa, s'acorda fer insaculació de candidats i entre ells “Bernadí Granollachs, conseller en cap, anomena a mr. Phelip Vinyes...” però seguidament... “fonch votat dit mr. Philip Vinyes lo qual fou tingut per inhabil perquè no tingues si no devuyt faves blanques”⁷⁶.

Possiblement, en no poder entrar com a advocat del Consell de Vic, va marxar a Barcelona. De fet, a partir de 1614 és possible anar seguint la seva trajectòria en els *Dietaris* de la Generalitat com a assessor del visitador, advocat assessor i fiscal de la Generalitat, fins que a 3 de setembre de 1630 consta en la següent anotació:

“En aquest mateix die, per part del magnífich Phelip Vinyes, doctor en drets, fonch presentat a ses senyories un privilegi de doctor del Real Consell Civil, en son favor despedit, en la sòlita y acostumada forma, lo qual ses senyories manaren continuar y registrar en libre de Juraments de officials reials y continuar la dita presentació en lo dors de dit privilegi, com és acostumat.”⁷⁷

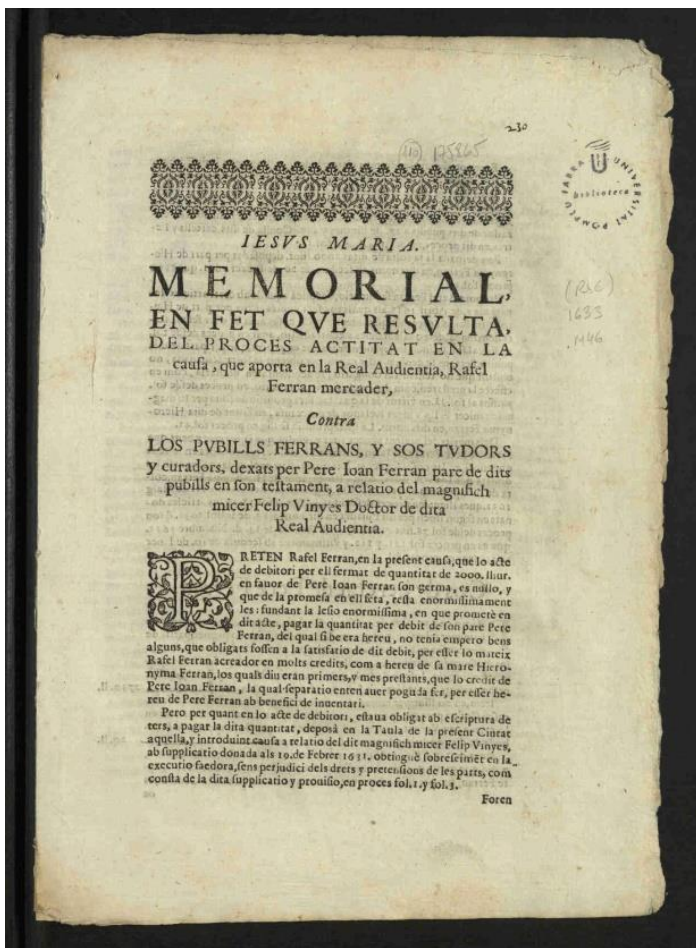
Personatge enigmàtic, doncs, de qui no se sap gran cosa dels seus orígens, però que sembla ésser que sí que va residir a Vic un temps, tal com hem pogut veure en els acords a l'elaborar aquest treball. Tampoc sabem si l'unia algun tipus de parentiu amb Joan Vinyes, l'escrivà del consell i qui havia nomenat a Salvador Molera per a ser insaculat per primer cop. Posteriors recerques s'haurien de dur a terme per esbrinar alguna cosa més d'aquest personatge (veure imatge 9).

⁷⁵ J. Villanueva, *ibid.*, p-309.

⁷⁶ Acta de 20 d'agost de 1606. AMVI. Llibres d'Acords, Vol. 12, fols. 67v-71v.

⁷⁷ J. M. Sans (dir.) (1996). *Dietaris de la Generalitat de Catalunya*. Vol. V (1623-1644), p. 342 [en línia].

http://dogc.gencat.cat/web/.content/continguts/serveis/dietaris_generalitat_catalunya/documents/pdf/dietari_vol_05.pdf Consulta: 14-10-2018.

Imatge 9: Memorial on apareix Felip Vinyes com a Doctor de la Real Audiència existent al Fons del regnat dels Àustria (1500-1680) (Universitat Pompeu Fabra) digitalitzat a Memòria Digital de Catalunya: <http://mdc.csuc.cat/cdm/landingpage/collection/austriaUPF>

Per acabar caldria remarcar que la correspondència, a diferència de la documentació oficial, permet acostar-nos més de prop a la vida quotidiana ja que en la seva redacció les normes, tant encarcarades a l'època del barroc, no són tan estrictes. Les cartes de Salvador Molera estan plenes de referències a allò que seria la “premsa rosa” o xafarderies del moment, especialment en la seva anada a Barcelona, ciutat a la qual, en la seva condició de capital, segurament les notícies arribarien més ràpidament. Transcrivim a continuació uns fragments de cartes que responen a aquest interès en informar a la ciutat d'allò de que se'n parla a la capital dels temes més candents del moment.

“Me an dit en lo que toca al mall, lo sor. nos guarde, no ya mes dell que ab la ultima los avisi. Si be air lo sor. Thasorer envia per totes les viles y lochs de la costa de mar un porter ab que los avisasen que fessen bona guarda.” (Carta de 20 de juny de 1628).

“Asi no tenim res de nou sino les provisions de las vegants que an proveit lo canonge Pau dell Rosso degà de aquesta catradall y lo canonicat al doctor Meyner, lo qui fonch Ardiacha de aqui, y la despula dell spitaler Campana aun fill de don Fco. Sans y aso se jo per lo mateix correu que es vingut en aquest punt de Roma, que o a comptat a m^o Sagimon Damians, que jo li era al costat. Y nos a pregat que no o divulgassem fins ell agues aportada la nova a don Fco. Sans, perquè li avia promeses albricies si lo obtenia” (Carta de 26 de juny de 1628).

“Lo de nou es que lo Rey y sera prest que molts dias a se diu y yo no avia volgut scriure fins ab aquesta stafeta que ses molt tornar refermar. Vm. se comensen de aparellar per les Corts que se pensen seran en Monsó” (Carta de 1 de juliol de 1628).

“Lo que ia de nou es que esta nit passada an aportat pres a la Inquisitio lo fra Calderon. Lo Sta. Fe es diuen en Madrit. Veuran se coses dins quatre mesos que se spantaran. Aportarlo an en Castella” (Carta de 3 de juliol de 1628).

El cas d'aquest fra Calderon devia de ser sonat en aquesta època. El cronista Jeroni Pujades en parla a bastament en el seu *Dietari*. Es tractava d'un reformador de la secta dels Il·luminats que havia pretès reformar l'orde del monestir de Ripoll i que havia persuadit a unes monges de Sant Pere de Barcelona d'acceptar la reforma. El 27 d'abril de 1630 compareix davant del Sant Ofici a Toledo. Pujades ens descriu el sermó que fa el Dr. Antonio Civillano, Secretari del Sant Ofici, i entre altres coses diu: “Este padre era de los Alumbrados de Sevilla, a donde tuvo amistad con una beata de las alumbradas, a quien enseñó prejudicial doctrina. Y estándose ella muriendo la conoció carnalmente”. I respecte a les monges: “metíales la lengua en la boca y las manos en las partes deshonestas, diziéndoles no era pecado, teniendo el pensamiento en Dios”. Aquesta història tenia tots els ingredients per a generar xafarderies de les quals tothom en parlaria, un tema dels que ara anomenem “morbós”. Per aquest motiu, per l'interès que despertava, segurament Salvador Molera informaria en la seva carta de les noves que hi havia sobre aquest tema⁷⁸.

4. CONCLUSIONS

El principal propòsit d'aquest treball de recerca ha estat esbrinar com era la vida quotidiana de la gent del poble amb l'ajuda de la documentació oficial generada pels antics consells municipals, escollint a l'atzar la ciutat de Vic. Per a acotar més el tema també hem triat seguir la trajectòria, a través de la seva correspondència, d'una persona que va ser membre d'aquell consell, en concret Salvador Molera, un mercader de Vic, la tria del qual també ha estat feta a l'atzar, ja que la documentació conservada és nombrosa i no tindria cabuda dins d'un treball de fi de Grau d'aquestes característiques. Tota aquesta informació s'ha volgut contextualitzar analitzant en detall el funcionament del Consell, en concret la seva història i el privilegi que va donar més personalitat a aquest tipus d'institucions de l'Antic Règim, la insaculació.

Un cop conclòs el treball, ens toca reflexionar respecte a si els objectius que ens havíem proposat s'han aconseguit, i en concret caldria poder respondre a la pregunta de si hem pogut conèixer de manera certa com era la vida quotidiana de la gent anònima durant els segles moderns a través de la transcripció i anàlisi de la documentació escollida.

⁷⁸ J. Pujades; J. M. Casas Homs. *Dietari sisè. Any 1628*. Memorias de la Real Academia de Buenas Letras de Barcelona [en línia], 1976, Vol. 18, p. 122-175.

<https://www.raco.cat/index.php/MemoriasRABL/article/view/204469>. Any 1630, p. 223-256.
<https://www.raco.cat/index.php/MemoriasRABL/article/view/204471/298613>

Doncs bé, per començar podríem dir que hem trobat una gran mancança: en aquest treball de recerca la meitat de la població no apareix. Ens referim, és clar, a les dones. Si bé és cert que segurament els temes que es dirimien dins del Consell, el bandolerisme, l'abastiment de blat, el respecte a les immunitats i privilegis aconseguits per la ciutat, que beneficiaven a tothom, preocuparien per igual a homes que a dones, la visió que ens proporciona la documentació oficial és només una: una visió masculina.

La dona en aquell temps no podia ser membre de cap consell municipal ni de cap altra institució pública. No hi havia conselleres en cap ni síndiques. Per tant, la dona és totalment invisible en aquesta documentació.

De fet, les úniques dones que apareixen en aquest treball de recerca són la muller i la sogra de Salvador Molera. Sabem que la dot que va aportar Elisabet Joana al seu matrimoni, a donació de la seva mare Marianna, no era petita. Però, en absència del marit, necessitava l'autorització de familiars masculins per a poder dur a efecte els seus capítols matrimonials. També és evident l'estima que li tenia Salvador Molera, en quant la fa usufructuària de tots els seus béns i també la nomena com un més dels marmessors del seu testament. Qui va a la catedral o a l'església a encarregar les misses, però, és el seu fill Francesc Molera. Llavors ja era major d'edat, i, per tant, ja podia actuar per ell mateix i la seva mare tornava a quedar en la invisibilitat.

Tot això no invalida ni molt menys la nostra recerca, perquè precisament aquest treball fa visible un fet que era habitual a les societats de l'Antic Règim, i fins i tot gran part de la nostra contemporaneïtat: la impossibilitat de les dones de poder participar de manera activa en els organismes oficials.

Però tanmateix, ens hem de preguntar si es pot fer una història quotidiana a través de la documentació existent on les dones siguin més visibles. La resposta a aquesta pregunta és afirmativa. En concret hi ha dos tipus de documentació on les dones sí que apareixen i que podrien ser objecte d'altres treballs de recerca per acabar d'arrodonir de manera més completa aquesta història:

1. La documentació notarial, com capítols matrimonials, testaments, inventaris, etc. que com hem vist sí que fa visible la dona, i tot i que sovint la veurem aparèixer com a sotmesa als designis del seu marit, també veurem que la llei en certa manera la protegia. En els capítols matrimonials de Salvador Molera i Elisabet Joana Oller hem vist que les arres obligaven als dos, és a dir, si algun d'ells incomplia els pactes del contracte, havia de ser la persona perjudicada aquella que havia de ser indemnitzada, tant si era l'home com la dona d'igual manera.

2. Els processos judicials, on sovint apareixen testimonis de dones, o bé directament implicades en els delictes comesos, com bruixeria, bandolerisme, robatoris, prostitució, etc. o bé de manera indirecta a través del testimoni d'altres homes que acusen o es defensen en alguna causa en concret. En aquest cas ens agradaria remetre'ns a l'article "Vida quotidiana i conflictes a Osona durant la primera meitat del segle XVII: els processos de la Vegueria de Vic"⁷⁹ on veurem aparèixer, tant vídues víctimes de tota mena d'injúries en la seva indefensió, com dones fortes i valentes que s'encaren amb les autoritats encara que sigui a pedregades.

Per a acabar aquestes conclusions, voldríem també deixar oberta la porta a noves recerques sobre la figura de Felip Vinyes, un important jurista català que la història ha arraconat per haver optat pel bàndol austriacista, a diferència de Joan Pere Fontanella, durant la guerra de Separació. Sabem que els seus orígens van ser una mica foscos, però nosaltres l'hem trobat el 1606 a Vic, i encara que no hem pogut esbrinar si realment era originari d'aquesta ciutat o si tenia algun parentiu amb l'escrivà del consell i notari Joan Vinyes, la documentació per investigar és nombrosa i una recerca més exhaustiva, tant de la documentació de l'Arxiu Municipal de Vic, com de les al·legacions jurídiques existents a la Biblioteca del Col·legi d'Advocats de Barcelona i la documentació de la Reial Audiència de Catalunya conservada a l'Arxiu de la Corona d'Aragó i a l'Arxiu Nacional de Catalunya, entre d'altres, potser ens donarien més informació sobre aquest personatge que hem vist de ben jove en els seus inicis a Vic.

Finalment, manifestar que s'ha hagut d'acotar molt la informació obtinguda per cenyir-se de la manera més exacta possible a la mida d'aquest treball de recerca. El mercader Salvador Molera apareix moltes més vegades al Consell de Vic que les aquí esmentades, en concret tot just tornat de Barcelona va ser enviat com a síndic a Puigcerdà per a comprar blat per abastiment de la ciutat, en un any, 1628, que va ser molt dur climatològicament parlant, tal com apareix en documentació de l'època, i especialment en el Dietari de Jeroni Pujades, del qual recomanem la seva atenta lectura per entendre una mica millor com era la vida quotidiana de la gent durant els segles moderns a Catalunya.

⁷⁹ R. Jaume; P. Gascón (2011). "Vida quotidiana i conflictes a Osona durant la primera meitat del segle XVII: els processos de la Vegueria de Vic" a *Ausa* [en línia], Vol. 25, Núm. 168 , p. 377-405. <https://www.raco.cat/index.php/Ausa/article/view/252684>. Consulta 20-10-2018.

5. BIBLIOGRAFIA

- Albareda, Joaquim; Figuerola, Jordi; Molist, Miquel; Ollich, Imma (1984). *Història d'Osona*. Vic: Eumo Editorial.
- Colomines, Agustí ; Olmos, Vicent S. (1998). “La pluralitat de la història. Concepcions teòriques i praxis historiogràfiques” a A. Colomines, V. S. Olmos (ed.). *Les raons del passat. Tendències historiogràfiques actuals*. Barcelona: Editorial Afers, pp. 15-59.
- Colomines, Agustí (2009). “Història de les institucions” a A. Simon (dir.) *Tendències de la historiografia catalana*, València: Universitat de València, pp. 185-188.
- Dantí, Jaume (2011). “La xarxa urbana catalana als segles XVI-XVII: un sistema complementari” dins J. Dantí (coord.) *Les xarxes urbanes a la Catalunya dels segles XVI i XVII*. Barcelona: Rafael Dalmau, Editor. pp. 13-54..
- Duran, J. (1957). *El régimen municipal de Vich anterior al Decreto de Nueva Planta*. Vic: Patronat d'Estudis Osonencs.
- Ferro, Víctor (1987). *El Dret Públic Català. Les Institucions a Catalunya fins al Decret de Nova Planta*. Vic: Eumo Editorial.
- Junyent, Eduard (1969). *Jurisdiccions i privilegis de la Ciutat de Vich*. Vic: Patronat d'Estudis Osonencs.
- Junyent, Eduard (1980). *La ciutat de Vic i la seva història*. Barcelona: Curial Edicions Catalanes.
- Olivares, Jordi (2000). *Viles, pagesos i senyors a la Catalunya dels Àustria. Conflictivitat social i litigació a la Reial Audiència 1591-1662*. Lleida: Pagès Editors, S.L.
- Ordeig, Ramon (1982). “Aspectes del segle XV vigatà segons els acords del Consell Municipal” a *Ausa*. Vol. X, núm. 101, pp. 13-29.
- Pascual, Vicenç (1988). *Vic: una ciutat en el decurs de la història*. Barcelona: Ajuntament de Vic i Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
- Pladevall, Antoni (1990). *Tona. Mil cent anys d'història*. Vic: Eumo Editorial.
- Pujades, Jeroni; Casas Homs, Josep M. *Annals o Dietari. Anys 1605, 1622, 1627, 1628, 1629, 1630* a *Memorias de la Real Academia de Buenas Letras de Barcelona* [en línia], 1975, Vols. 15, 17 i 18.
<https://www.raco.cat/index.php/MemoriasRABL/issue/view/15403>;
<https://www.raco.cat/index.php/MemoriasRABL/issue/view/15396/showToc>
<https://www.raco.cat/index.php/MemoriasRABL/issue/view/15395/showToc>

- Sans, Josep M. (dir.) (1996). *Dietaris de la Generalitat de Catalunya*. Vols. 4 i 5 [en línia] Barcelona. Generalitat de Catalunya.
http://dogc.gencat.cat/web/.content/continguts/serveis/dietaris_generalitat_catalunya/documents/pdf/dietari_vol_04.pdf i
http://dogc.gencat.cat/web/.content/continguts/serveis/dietaris_generalitat_catalunya/documents/pdf/dietari_vol_05.pdf
- Sena, Federico. "Un episodi de la història de Vic: la Santa Unió." A *Ausa* [en línia], 1985, Vol. 11, Núm. 112 , p. 345-352.
<https://www.raco.cat/index.php/Ausa/article/view/38516>.
- Serra, Eva (2005). "El món urbà en l'espai històric català. Incidència territorial i legislativa" dins J. Dantí (coord.). *Ciutats, viles i pobles a la xarxa urbana de la Catalunya moderna*. Barcelona: Rafael Dalmau, Editor, pp. 41-140.
- Simon, Antoni (dir.) (2009). *Tendències de la historiografia catalana*. València: Universitat de València.
- Torras i Ribé, Josep Maria (1983). *Els municipis catalans de l'antic règim: 1453-1808*. Barcelona: Curial Edicions Catalanes.
- Torras i Ribé, Josep Maria (2015); "Continuïtats i reculades en la història municipal catalana" a J. Dantí (coord.) *L'articulació del territori a la Catalunya moderna*. Barcelona: Rafael Dalmau Editor, pp.253-254.
- Torres, Xavier (2007). *Cavallers i bandolers. Nyerros i cadells a la ciutat i vegueria de Vic (1580-1615)*. Sant Vicenç de Castellet: Farell Editors.
- Torres, Xavier. "Les bandositats de Nyerros i Cadells a la Reial Audiència de Catalunya (1590-1630): "Policía o Alto gobierno"?" *Pedralbes: revista d'història moderna* [en línia], 1985, Núm. 5 , p. 147-171.
<https://www.raco.cat/index.php/Pedralbes/article/view/100579>
- Villanueva, Jesús. "Felip Vinyes (1583-1643) : su trayectoria política y la gestación de la revuelta catalana de 1640." *Manuscrits: revista d'història moderna* [en línia], 1999, núm. 17 , p. 307-340. <https://www.raco.cat/index.php/Manuscrits/article/view/23374>

Fonts primàries

ARXIU MUNICIPAL DE VIC

- AMVI. Llibres d'Acords. Volums 10 (1593 -1601), 11 (1601-1605), 12 (1605-1615), 16 (1619-1622) i 17 (1622-1630).
- AMVI. Cartes a la ciutat. Lligall 6 (1600-1605) i lligall 11 (1627-1630).

- AMVI. Cartes de la ciutat. Volum 8 (1623-1637).

ARXIU I BIBLIOTECA EPISCOPAL DE VIC

- Capítols matrimonials del notari Joan Vinyes (1586-1629). Ref.: ABEV, Vol. ACF-3372, fol. 161-164.
- Testaments del notari Francesc Serrahima (1617-1644). Ref.: ABEV, Vol. ACF-3616, fol. 244-245.
- Inventaris del notari Francesc Serrahima (1617-1644). Ref.: ABEV, Vol. ACF-3841, fol. 303-306.
- Registres dels oficis de sepultura, novenal i cap d'any relacionats amb enterraments a la Catedral. Arxiu del Capbreu. Vol.: ABEV, ACbV-334 (1633-1635).

ALTRES FONTS

- *Pragmaticas y altres drets de Cathalunya compilats en virtut del cap. de Cort XXIII de las Corts per la S. y C. reyal maiestat del rey don Philip Nostre Senyor celebradas en la vila de Montso any MDLXXXV*: volum segon. [en línia], Estampació: Hubert Gotart, Barcelona 1589:
https://books.google.es/books?id=YQG4pN6fz2UC&printsec=frontcover&hl=ca&source=gbg_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false

ANNEX

L'interès de la documentació original consistent en la correspondència del mercader de Vic Salvador Molera ha portat a l'elaboració d'aquest Annex on s'inclouen 10 cartes originals i les seves corresponents transcripcions fetes amb la màxima fidelitat a l'original. En el cas de que alguna paraula hagi suscitat algun dubte de transcripció, s'ha substituït per punts suspensius o per la pròpia paraula amb la seva possible transcripció seguida d'un interrogant.

Dues de les cartes estan en força mal estat, tot i així ha estat possible la seva lectura i per tant, s'incorpora igualment la seva imatge en el present Annex.

Totes les cartes incorporades han estat enviades per Salvador Molera des de Barcelona en les dates següents:

Carta 1: 6 d'octubre de 1606.

Carta 2: 10 d'octubre de 1606.

Carta 3: 14 de juny de 1628.

Carta 4: 16 de juny de 1628.

Carta 5: 20 de juny de 1628.

Carta 6: 26 de juny de 1628.

Carta 7: 28 de juny de 1628.

Carta 8: 1 de juliol de 1628.

Carta 9: 1 de juliol de 1628.

Carta 10: 3 de juliol de 1628.

Les cartes estan dipositades en els Lligalls de Cartes a la ciutat núm. 6 (1600-1605) i núm. 11 (1627-1630). Les cartes estan desades dins dels lligalls agrupades en diversos plec per anys i sense foliar. Les fotografies són fetes per l'autora del present treball, amb autorització de l'Arxiu Municipal de Vic (AMVI).

Carta 1:

M^{ns} sers

Ving a les tres hores passat mig dia se arribat ahi a lo sal
lat mare a los y en lo mateo put me se confarit en
lo palau del virrey y li he donador lo lletra de creien
cia y me ha dit q' querio y comensat en lo negocij don serri
me adit que ia lo tenia entendiendo y he comensat per lo
negocij don Ros y vedats y me ha dit he lo no es del bo
latin y lo li he dit ex am sor si gatta adelante y als
hores he comensat per lo negocij de Jaume torner dit lo
grosser y quant se estat de sepona captiu en lo
B. s'complat me ha dit he lo mal cas y en lo que toca
als ministros dela cort y se arribat a daquelles perauilles
que diuen y alo fan per no traun en net lur culpas y
perq' paguen exorquir ab provisiones Indirectes pecunies
per releuar los me adit y he lo se proceus y si se pot
mouar que el y principio ia stava al cas de tot
lo que passava per que estat ia informat de part de
m^r moro encarague me adit tenir entes feien algunes
casos que captiaven molta gent sens saber perq' y que
en lo corra menester foren pratiche y aqui li ha regu
lat que ha informat molt al contrari y que los delo
onio de vich no hauien pres nunca que no foren crimiats
y moltes altres coses me te dit que seria no mais
acabar y a remate de totes coses me a remy al

ser Regent y a m^r Jouer y a xi dona delos sus alos con
ad m^r Aymerick sus compte de anar los informar
lo que per mes avant succisa avisar a d^m y ala
d^mas paraully me dit que en favor de la conca y ala
d^m tot lo que ser possible y no mes nro cor quant
lab^r ~~recolones de vni de Bay~~ als id^m ~~fructos~~
del any 1606

~~Salvador molor~~
L de ^{ss} om
Salvador molor

Carta 1. Transcripció:

“Iltres sors:

Vuy a les tres hores passat mitg dia so arribat asi ab salut marce al sor, y en lo matex punt me so confarit en lo palau dell virrey y li he donada la lletra de creientia y me ha dit que queria y comensant en lo negoty den Serra me a dit que ia lo tenia entendido y he comensat per lo negoty den Ros y Vellats y me ha dit hesso no es dell bolatin y yo li he dit Excissm. Sor. si passa adelante y a les hores he comensat per lo negoty de Jaume Torner dit lo groller y quant so estat a la segona captura en lo Bescomptat me ha dit heso es mal cas y en lo que toca als ministres de la Cort y so arribat a aquelles peraulles que diuen y aso fon per no traure en net lur culpes y perque puguen extorquir ab provisions indirectes pecunies per relaxarlos me a dit y heso se provera y si se pot provar que ell y proveiria ia estava al cap de tot lo que passava perque estat ia informat de part de mr. Moxo encara que me a dit tenia entes feien algunes coses y que capturaven molta gent sens saber perque y que ara ia seria menester fosen pratichs y aqui li tinc replicat que here informat molt al contrari y que los de la Unió de Vich no havien pres ningu que no fos criminós y moltes altres coses me te dites que seria no may acabar y a remato de totes coses me a remes al sor. Regent y a m^o Jover y axi dema de las sis a les set ab mr. Aymerich fas compte de anarlos informar lo que per mes avant succeira avisare a Vm. y a las dretas paraulles me dit que en favor de la Unió y aiudera tot lo que sera possible y no mes nro. Sor. Guart les Iltres. Persones de Vm. de Barcelona als 6 de octubre de l'any 1606. Salvador Molera”.

Carta 2:

M^{re} sors

Air aselua a don juane y a don alonzo de aranda
impotencia sonen dos dones testimonis que puguera depositar
en lo negocio don fernand y don bos y ocellas uenida al don
juane sors dit lo qualer y quant con amista en lo que
deca en iusticia y febre. por se oida que se lo iudice
y con done mall oxemp. de si y que en sa casa tenia
la amista y si se fan com ml Aymerich me adit lo bru
van de iudice y miran que ara si abuelo la honra
de la ciutat y que sinquien mole prest perq lo consel
no se oida. **El** es anat a m^r Aymerich y li adit que
me digas lo que es bon que o, deuen star y que la
coya que m^r moro auia arnat y que el no poria fer
altra cosa sino inquirir cosa los conselles que dia que
varen de me. en oida de la baya de la propia Autoritat
ent crida y lo que se o de ocellas y que penguera con
homo aora y que lo homo de aora anar m^r Aymerich
me o adit oay y lo se fea suposta que admi no se
sua res sino que sinquien admi y si dicen que men ho
nos y tenia la suposta. esto deca no guarderia los honr
y axi suplie aora me enuen com parell de testimonis
que puguera depositar en lo que ome se ve y en lo me de los
en lo de la oida que lo ome per ame que me aora afe
proa deca primera oca que es conyuda de ocellas a donas

quero de la y para primer cana me doieren aull per
mora y per otra no me nro lo que marte la 11ta persona
de don de Diaz als 10 de octubre 1000

Alf. m. P.
1000

De de S. m.
calador msleng

Carta 2. Transcripció:

“Iltres Sors.

Air scrigui a Vm. per Jaume Verdaguer y los avisi de quanta importantia serien los bons testimonis que poguesen depositar en lo negociy den Serra y den Ros y Vellats y tambe al den Jaume Torner dit lo Groller y quant van rimisos en lo que toca a Justitia y sobre tot la vida que te lo Jutge y com done mall exemple de si y que en sa casa tenia la amigua y si aso fan Vm. m^o Aymerich me a dit lo treuran de Jutge y miraran que ara si atrevesa la honrra de la Ciutat y que vinguessen molt prest perque lo consell no se irritats? Mr. Illa es anat a mr. Aymerich y li a dit que me digues scrigues a Vm. que o dexassen estar y que ia veyia que mr. Moxo avia arrat y que ell no poria fe altra cosa sino inquirir contra los conselles que diu que varen traure en Vila de la beya? de sa propia auctoritat sens cridas y lo Jutge ... sotsveguer y que prengueren un homo ab un padrinnall y que lo homo dexaren anar. Mr. Aymerich me a dit vuy y jo li e feta resposta que ab mi no se acabava res sino que scriguessen a Vm. y si deien que men tornas y tenia la resposta a les deu no aguarderia a les honse y axi supplic a Vm. me envien un parell de testimonis que puguen depositar en lo que tinc scrit y en lo mes de tots en lo de sa vida que jo tinc per a mi que ne aura agut prou de la primera vegada que es vinguda la ciutat a donar quexa dell y per lo primer camí me doneran avís per merce y per esta no mes. Nre. sor. Guarde las Iltres. Persones de Vm. de Barcelona als 10 de octubre de 1606. Salvador Molera”.

Als sors

En continent q' fuy arribat en aquesta ciutat q'
 fench air als us d'ell corrent me conferi ab m^o
 Jaume Brada not^o y li doni la de s^m y avay
 formati los dos nos som conferits ab lo magt Philip
 vingy advocat de aquesta ciutat al qual api ma
 tex he donada la de s^m lo qual legida aquella me
 adit q' el posaria apunt los memorials de la causa
 de l'hona per q' puguesen anar ala Stampia y
 dunt parlant dit m^o Brada yo ab dit m^o
 vingy de dita causa y de dits memorials de
 m^o Brada li adit en presentia mi q' jo sols heu
 vingut assi per la carta q' dit m^o vingy avia
 escrita a s^m y dit m^o vingy respongue en apo
 s^m era escrita q' la avia escrita y q' m^o sanz len
 avia persuadit y pregat le s^m que a s^m per q'
 el tenir xpres se restar assi per dita causa
 y lo despres dinar lo dit m^o Brada yo som tornats
 in les tres hores de cada q' api erem restats de l'ofert
 lo mati en casa lo dit m^o vingy per q' nos donar
 dits memorials per posar en obara lo de la Stampia

als ss sors

J.

y després de auer estat ali alguna hora nos adespedit
 dient nos que el esta nit miraria ets los papers y el posa
 rio apunt de memoria y de ma ales set y mitija
 y fosem a casa y ell nos donaria ditte memoria per
 postor ala compra de pens o ferra perq de l'edon
 ganat en presentia de dit m^o brada q quant no mels
 donas q de men auria tornar a vich per no donar
 gabs ala ciutat

m^o Quigrobi avolgut y m^o brada q de lo acomperida
 a casa no vingit per lo sua causa y li a amstrada lo
 sententia de la primera y legida aquella li adit q dita
 ciutat te privilegi q contra primera instantia no paga
 appellat ala Audientia bndra compare per lo sindich per
 poter lo acceptio perq adit Quigrobi vati es pagat lo
 temp^o v^o m^o ordeneran lo q se aura de fer

tambe per lo mateix postador ve gran v^o m^o los dos cany
 y sis palms de domos q jelo sera al propi pit notes pagat
 la aura marcantiu d per ser tant justh costa a v^o de
 vore per y sis vad _____ 03# 05 9
 sis canes passoma de or fi a 25 9 4# 10 9 8
 dos onses de fill de or prim a 23 9. 4# 6 9
 22# 11 9 8

J

J'auré mestor assi dines per pagar los me-
morials y stampa q' abh q' he pagat de lo
casala me seran merce de donar al Sr
Dona martir comella de per mon etc sempua
nte d'uros q' les tinc preser asi per son etc
ysi altra cosa me manen servir a d'ingh
Sr a d'm guard de Bayls als 14 de Juny
1629

Salvador Molera

redit
nosa
ign
v
m
omely
ror
aptem
la
ita
in
or
ag
ent
re
9
98
9
98

Carta 3. Transcripció:

“Iltres Sors:

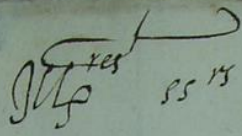
En continent que fuy arribat en aquesta ciutat, que fonch air als 13 del corrent, me conferi ab m^o Jaume Strada nots. y li doni la de Vm. y avuy de mati los dos nos som conferits ab lo Magch Philip Vinyes advocat de aquexa ciutat, al quall axi mateix he donada la de Vm. la qual legida aquella me a dit que ell posaria a punt los memoralls de la causa de Thona perque puguessen anar a la stampa y stant per tant dit m^o Strada y jo ab dit mr. Vinyes de dita causa y de dits memoralls, dit m^o Strada li a dit en presentia mi que jo sols hera vingut assi per la carta que dit mr. Vinyes avia escrita a Vm. y dit mr. Vinyes respongue en axo si era veritat que la avia escrita y que mr Saiz len avia persuadit y pregat le scrigues a Vm. perque ell tenia ganes de restar assi per dita causa y lo despres dinar lo dit m^o Strada y jo som tornats a les tres hores tocades que axi erem restats de consert lo matí en casa lo dit mr Vinyes perque nos donas dits memoralls per posar en obra lo de la stampa y despres de aver stat ali alguna hora nos a despedits dient nos que ell esta nit miraria tots los papés y que posaria a punt dit memorall y que dema a les set y mitiga y fosem a sa casa que ell nos doneria dits memoralls per portar a la stampa. Jo pens o fera perque jo le desenganat en presentia de dit m^o Strada que quant no mels donas si jo men auria tornar a Vich per no donar gastos a la ciutat.

M^o Puigrobi a volgut que m^o Strada y jo lo acompanyasem a casa Mr. Vinyes per la sua causa y li a mostrada la sententia de la promanija y legida aquella li a dit que si la ciutat te privilegi que en la primera Instantia no puga apellar a la Audientia, tindra comparexer lo sindich per posar la acceptio perque a dit Puigrobi ia li es pasat lo temps. Vm. ordeneran lo que se aura de fer.

També per lo matex portador rebran Vm. las dos canes y sis palms de domas que per so sera al proposit. No ses pogut traura marcantivoll per ser tant poch. Costa a raó de dotse sous y sis vall..... 13 lliures, 15 sous. Sis canes passama de or fi a 25 sous 4 lliures, 10 sous, 8. Dos onses de fill de or prim a 23 sous4 lliures 6 sous. Total: 22 lliures 11 sous 8.

Jo aure menester assi dines per pagar los memoralls y stampa que ab lo que he pagat de la casula me feran mercè de donar al Sor. Pere Martir Comellada per mon compte cinquanta lliures que les tinc preses asi per son compte. Y si altra cosa me manen servire a Vm. y lo sor. a Vm. garde de Barcelona als 14 de juny de 1628. Salvador Molera”.

Carta 4:

 85 13

Aix scriguí a Vm largament vuy demati lo
 sor m^{re} vinyes a comensat posar ma ab lo me
 moriall q^e de tunc pier cert q^e si no haquesen
 Vm enuuiat qui lo sollicitas no la haquera fet
 de non anny y xxi la matindr na fetus dos
 plados las quals encontinent me adonades
 y las auom oportubides al Stampor per ag
 quant age acabat lo memorial sia Stampat
 tota aquesta vesprada y abt balat lo pens
 de ma sera acabat. y encontinent ~~no y~~
 se potera informar per lo relador volter
 la causa assi m^{re} strada sempre es al meu
 costat y ofa molt be lo pens q^e tambe
 scriura a Vm vuy me andit q^e lo sor vuy
 arribada vna carta q^e ados jornadas de Terpi
 ma se morra de festa altra cosa no tinc q^e
 auisar a Vm lo sor lo guarde de Bay^{as} als is.
 de Juny 1628

Salvador molera

als ss^{ms} consales
 de la ciutat de
 Vich

Carta 4. Transcripció:

“Iltres. Sors.

Air scrigui a Vm. largament. Vuy demati lo sor. mr. Vinyes a comensat posar ma ab lo memoriall que jo tinc per cert que si no haguesen Vm. enviat qui lo sollicitas no la haguera fet de un anny y axi la matinada na fetas dos planas las qualls encontinent me a donades y las avem aportades al stamper (al marge: m^o Strada y jo) per a que quant age acabat lo memoriall sia stampat. Tota aquesta vesprada y a trebalat. Jo pens dema sera acabat y encontinent se posera informar perque lo relador vol fer la causa assi. M^o Strada sempre es al meu costat y o fa molt bé. Jo pens que tambe scriura a Vm. Vuy me an dit que lo sor. Visrey a rebuda una carta que a dos jornades de Perpinia se moren de pesta. Altra cosa no tinc que avisar a Vm. Lo sor. lo guarde de Barcelona al 16 de Juny de 1628. Salvador Molera”.

III^{tes} sors

La de v'm tinch rebuda per mary del sor concluda
 abla qual me auisen dell enro dell domas y api
 die a v'm q' aquer dia jo no era de mi matep per quant
 jo pensaua trobar las coses abbi si no eran del tot al
 lades als mentos comensadas y de vna rialon manera
 o trobi y aquer dia y fia portar ma al memoriell
 lo qual tinc al stampor no del tot acabat fins
 molt auentat en ser stampat enviare una copia a
 v'm q' cada dia ne fa dos planes y no pensia sin poch
 per me vinyes q' el ser molt mirant lo caser la polia
 den Don Juan Trilla de 244 representada y es bona
 meandit en lo que toca al mal lo est no guardo
 yanes de la q' abla vltima lo auis si be aix lo sor tha
 sovet enaia perstes les velos y bochs dela lista de mar
 on portar ab q' lo auisaten q' fosen bona guarda
 abbi en Baz^o se auia moguda una bayra en q' deien q'
 aqui se morien q' he tingut gran caser en donar lo
 entantent q' era mentira y he volgut saber qui era
 lo mientor y he trobat ser m^o Gatsins q' si anaua
 aqui meropia no depar lo entar y per q' no may
 lo sor a v'm guarda de Baz^o als 20 de Janij 1628

Saluador mster

sors conllet

Carta 5. Transcripció:

“Iltres. sors.

La de Vm. tinch rebuda per mans dell sor. Comalada, ab la qual me avisen dell enro del domas y axi dic a Vm. que aquex dia jo no era de mi mateix per quant jo pensava trobar las cosas assi si no eran del tot acabades, a lo menos comensadas ni de una ni altra manera o trobi y aquex dia y fiu posar ma al memoriall lo qual tinc al stamper no dell tot acabat sino molt assentat. En ser stampat enviare una copia a Vm. que cadall dia ne fa dos planes y no pensia sia poch per Mr Vinyes que es fer molt mirant lo cafer. La poliça den Pera Ant. Trila de 8 lliures 4 sous e presentada y es bona. Me an dit en lo que toca al mall, lo sor. nos garde, no ya mes dell que ab la ultima los avisi. Si be air lo sor. Thasorer envia per totes les viles y lochs de la costa de mar un porter ab que los avisaven que fesen bona guarda. Assi en Bar^a se avia moguda una baya en que deien que aqui se morien, que he tingut gran cafer de donarlos entanent que era mentira y he volgut saber qui era lo inventor y he trobat ser mr. Patxins que si anava aqui merixia no dexarlo entrar y per esta nomes. Lo sor. a Vm. garde, de Barcelona als 20 de Juny de 1628. Salvador Molera”.

Carta 6:

III^{ra} sors

Ab la ultima enviy a vsm per me' comelada aissi
on la punt stava lo negoci ara dia com vuy se
acabana la memoria q' heh aquets dies de festa sin
traballat y volyuda la sort q' me' vinyes eho nit a
invidia febra com me adit la para vinyes y aprepa
vnt madesina per lo boca y no fa ningun negoci q'
pens dema si deca es ferret hora ho y onent stampat
comelarem a informar la sabra vsm perdon sujada
q' no si prest res per anni q' cada dia lo que m'alent
lo q' he q' qui sabre cafer q' te no son morocelera
vsm al va recort me donaren q' los negocijs del ospital
sollicitas q' he demorat asi am' l'ada q' me adit q' no
sabre q' heques ningua causa si ences m'endonaran auy
encara va la baya q' en aquepa ciutat se morra
y he an peredadas algunas cosas q' tme' prosu cafer
a donar lo content q' es mantida asi no tenim res de
non sino las proovesions de los regants q' se pronceit
lo canoye Iau de vros iega de aquepa ciudad.

sors comelada

4
y lo cononiat el dolo meynor lo qui fouch
rodriacho de aqui y la de pula del hospital de
na a un fill de don franco sans y a lo se lo per
lo mator terren y el onget en aquest punt de
Roma y a compta un sagimon de mians y de li
ora el costat per apogut y no o vindatzen
fins el aget a portada lo nolla a don franco sans
per y lo unio prometes il brisiet si lo obtenia
aloo esta no se de non lo de a sm quorde
de Baz ali 26 de junij 1628

Salvador mator

Carta 6. Transcripció:

“Iltres sors:

“Ab la ultima enviy a Vm. per m^o Comelada avisi en lo punt stava lo negoci. Ara dic com vuy se acabara lo memorial, que tots aquestos dias de festa si a treballat y volguda la sort que mr. Vinyes esta nit a tingut febra, com me a dit la sora. Vinyes, y a presa una madesina per la boca y no fa ningun negoci. Yo pens dema, si deu es servit, stera bo y en sent stampat comensarem a informar la Sala. Vm. per son cuidado que no si pert res per a mi, que cadaldia lo stic molent los osos, que qui sab lo cafer que te no sen meravelera.

Vm. ab un recort me donaren que los negotis dell ospital sollicitas. Jo he demanat asi a m^o Strada y me a dit que no sabia que tingues ninguna causa. Si ia res men doneran avís. Encara va la baya que en aqueixa Ciutat se moren y que an paredades algunas casas, que tinc prou cafer a donarlos entenent que es mantida. Asi no tenim res de nou sino las provisions de las vegants que an proveit lo canonge Pau dell Rosso, dega de aquesta catradall y lo canonicat al doctor Meyner, lo qui fonch Ardiacha de aquí, y la despula dell spitaler Campana a un fill de don Fco. Sans, y aso se jo per lo mateix correu que es vingut en aquest punt de Roma, que o a comptat a m^o Sagimon Damians, que jo li era al costat. Y nos a pregat que no o divulgassem fins ell agues aportada la nova a don Fco. Sans, porque li avia promeses albrícies si lo obtenia. Altra cosa no se de nou. Lo sr. a Vm. guarde de Barcelona als 26 de juny 1628. Salvador Molera”.

Carta 7. Transcripció:

“Iltres Sors:

“Ja ab la ultima avisi de la desgana de mr. Vinyes que jo stava ia resolt de tornar men lo dimars sino que fonch remediat dell tot que lo dexa la febre y me digue que ia acabava lo memoriall y volia informar y volia que gonasem la causa que quant mes y estudiava mes animo tenia y que lo principi li feya gran dificultat. Ia veuen Vm. que tinch menester dines per pagar lo stamper y lo fer lo memoriall a Mr. Vinyes y axi volria me donasen a m^o Comelada per mon càrrec algunes quoranta lliures y no mes. Lo Sor. a Vm. garde de Barcelona als 28 de juny 1628. Salvador Molera”.

J

Estich molt amoninat sobre no poder fer ac-
bar lo memorial a mr vinget y es la causa aue-
ra. At de malagana y viuy fins a les deu de
la matinata q es la hora seria elta a Sim e
dent en la casa y lo he trobat molt amoninat
q no a volgut fer res per ninga air y treballa
eng ne fouera plana y lo amoins de viuy es que
q air ana informar a mr carreras y se bechase en
lo mr vinget y est q per molt q lo prega mr
carreras may lo volgue informar asse es
mr saiz y me adit q lo memorial era un
negocij de un vespre Jo pens est deca tenir mes
sort q no Jo q de diligencia no crech la lingua
mes q lo y si apar a Sim on comenar li lo negocij
Jo o pende a pertit solt men juga tornar aqui
lo dema es q lo Reyt para prest q molts dies
a xidiu y Jo no auia volgut servir fins a aqueta
Ateta q Les molt tornar reformar

+

Si se comen en de aprellar per los cortos
se pexen usan en moncho abora esta no tra
y anillo a si. ~~sin~~ lo ser. los guarde y
prospera de Bar^{ta} al primer de Calles 1620

Salvador molen

Carta 8. Transcripció:

“Stich molt amoinat sobre no poder fer acabar lo memoriall a mr. Vinyes y es la causa aver ell stat de mala gana y vuy fins a les deu de la matinada que es la hora scric esta a Vm. e stat en sa casa y lo he trobat molt amoninat, que no a volgut fer res per ningú air y treballa en que ne feu una plana y lo amoino. De vuy es stat que air ana informar a mr. Carreras y se berellaren lo mr. Vinyes y ell, que per molt que lo prega mr. Carreras may lo volgue informar. Assi es mr. Saiz y me a dit que lo memoriall era negoci de un vespre. Jo pens ell deu tenir mes sort que no jo, que de dilligència no crech la tingui mes que jo y si apar a Vm. encomenar li lo negoci jo o pendre a pertit, sols men puga tornar aqui. Lo de nou es que lo Rey y sera prest que molts dias a se diu y yo no avia volgut scriure fins ab aquesta stafeta que es molt tornar refermar?. Vm. se comensen de aparellar per les Corts que se pensen seran en Monsó. Altra cosa no tinc que avisar a Vm. Lo Sor. los guarde y prospera de Barcelona al primer de Juliol 1628. Salvador Molera.”

174tes sors

Ja vuy desapte he escrit a S^m per m^o Diques
 tant ho uniuio de no poder fer acabar lo me
 moriall y veient demati no avolgut fer ungun
 negociy sino q despedia abts lo despres d'inar m^e
 e anat a l'fran q era m^r crinjer ala porta
 gatis delat cortymento anat abel casa l'ala y fins
 entra los sis y set hores acababat en acabar lo
 memoriall y api me la donat acabat y he
 portat en casa del Stampet y dibuns per tot lo
 dia lo tindre Stampet y api se persona a
 informar m^r crinjer y procurar de l'q juga
 ala despedicio de la causa se dir a S^m q or
 aques temps astat m^r crinjer on fe lo memo
 riall e gastada una gran paciencia y tres
 hores de mati y tres de vespre me agueren tro
 bat astat ab una cadira y de pura impote
 natis he fet acabar lo memoriall S^m mema
 ner en l'ofel de serueij de aquepa l'altat aqui
 lo dia quorde de Bar^t al primer de Juhod 1628

sors comdell

Salvador ~~alera~~

Carta 9. Transcripció:

“Iltres sors:

Ja vuy disapte he scrit a Vm. per m^o Riquer stant jo amoino de no poder fer acabar lo memoriall y veyent demati no a volgut fer ningun negoci sino que despedia a tots. Lo despres dinar men so anat a Sant Francesc que era mr. Vinyes a la prorrogatio de las Corts y men so anat ab ell en sa casa y fins entra las sis y set hores a trebalat en acabar lo memorial y axi me la donat acabat y lo he portat en casa dell stamper y diluns per tot lo dia lo tindre estampat y axi se posera a informar mr. Vinyes y procurare lo que puga a la despeditio de la causa. Se dir a Vm. que en aquex temps a stat mr. Vinyes en fer lo memoriall e gastada una gran pacientia que tres hores de mati y tres de vespre me agueren trobat asentat ab una cadira y de pura importunatio he fet acabar lo memoriall. Vm. me manen en coses de servei de aquexa Ciutat a qui lo sor. garde de Barcelona al primer de Juliol 1628. Salvador Molera”.

J
M^{re} sors

Ab la ultima missi a dñm com lo memoriat
 mia acabat m^{re} vinyes abesta ne rebran
 dos copias stampadas de ma si deu es servit
 començera m^{re} vinyes a imprimir y si Jo con
 celh no se fera lo causa fins passats los
 foriats a b licentia de dñm Jo mentonare
 aqui ia lo s^{or} vescompte me adit tin
 dran dñm la fusta q li remanen q ell no
 aguardava sino una provisio li afeta lo
 s^{or} visrey aserla dell acte. e de poder tran
 xa fusta y que ell dins quinze dias sera
 aqui perq se traura en son nom y q si ell no
 or me donera orde per en vila de castellan
 per traura lo lo q ja donsu es q esta mit
 passada an aportat pres ala Inquisicio lo
 fra caldaron lo s^{ta} fe es diuen en madret
 ocouran lo coster dia quatre mesos q se spanta
 ran aportat lo an en castella lo s^{or} a dñm guan
 de de Baz^o ali 3 de Sabte 1628

sors confelly

Salvador melerag

Carta 10. Transcripció:

“Iltres sors:

Ab la ultima avisi a Vm. com lo memoriall avia acabat mr. Vinyes. Ab esta ne rebran dos copias stampadas. Dema si deu es servit comensera mr. Vinyes a informar y si jo conech no se fera la causa fins passats los feriatos ab licentia de Vm. jo men tornare aqui. Ia lo sr. vescompte me a dit tindran Vm. la fusta que li demanen que ell no aguardava sino una provisió li a feta lo sor. visrey aserca dell acte te de poder traura fusta y que ell dins quinze dias sera aqui porque se traura en son nom y que si ell no va me donera orde per en Vila de Viladrau per traurala. Lo que ia de nou es que esta nit passada an aportat pres a la Inquisitio lo fra Caldaron. Lo Sta.Fe es diuen en Madrit veuran se coses dis quatre mesos que se spantaran, aportarlo an en Castella. Lo sor. a Vm. garde de Barcelona als 3 de Juliol 1628. Salvador Molera”.